CAROL G. ROSEN

INTERFAŢA DINTRE ROLURILE SEMANTICE ŞI RELAŢIILE GRAMATICALE INIŢIALE*

1. Introducere

Formalizarea la care recurge gramatica relaţională (GR) reflectă trei asumpţii fundamentale despre structurile sintactice. În conformitate cu prima, relaţiile gramaticale (RGs) trebuie considerate drept termeni primari ai teoriei sintactice. A doua stipulează că structura unei propoziţii poate include un număr de nivele succesive, numite straturi, iar a treia, că acelaşi set de termeni primari (relaţiile gramaticale: RGs) figurează la toate nivelurile structurii, de la cel iniţial la cel final.

Cercetarea recentă asupra ipotezei inacuzative **(1. 3.)** a pus în evidenţă un corpus nou de fapte pe care, în această lucrare, le voi considera drept dovezi pentru (1):

---

* Carol Rosen, *The Interface between Semantic Roles and Initial Grammatical Relations,* în David M. Perlmutter and Carol Rosen (eds.), Chicago, University of Chicago Press, 1984, p. 38-77 *(Studies in Relational Grammar* 2). Traducere publicată cu permisiunea editurii University of Chicago Press.

De vreme ce această lucrare e preocupată de colaţionarea rezulatelelor la care au ajuns alţi cercetători, sunt deosebit de îndatorată autorilor principalelor studii utilizate pentru redactarea lucrării: Bill Davies, Phil Hubbard, Inci Özkaragöz, David Perlmutter şi Janis Williamson. Există şi alte studii serioase şi informate care puteau fi încorporate. Această lucrare îşi propune doar să dezbată o problemă de ordin teoretic, dar ar mai putea servi drept ilustrare a faptului că subiectul investigat este unul promiţător, care, până în momentul de faţă, nu a fost aproape deloc abordat. O versiune anterioară a lucrării a fost prezentată la Conferinţa asupra Relaţiilor Gramaticale, ţinută la Harvard University, în 12 decembrie 1981. Îi sunt recunoscătoare lui Annie Zaenen pentru organizarea acestei manifestări, precum şi lui Emmon Bach, pentru discutarea lucrării. Observaţiile critice ale lui David Perlmutter privind o versiune ulterioară a lucrării au fost, de asemenea, deosebit de pertinente.

Problema centrală a acestei lucrări, anume caracterul eronat al „Ipotezei alinierii universale", a format obiectul unui studiu anterior, Hermon (1981), care, pe baza unor date din limba imbabura quechua, argumentează că nu există nici o corelaţie universal valabilă între rolurile semantice şi relaţiile gramaticale iniţiale.

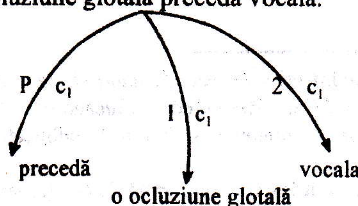
(1) Necesitatea relațiilor gramaticale inițiale în reprezentările sintactice. Existența unui nivel inițial al RGs, diferit nu numai de nivelul final, ci și de orice nivel semantic sau tematic care s-ar putea postula.

Să presupunem că vom cădea de acord asupra întrebuințării relațiilor gramaticale ca termeni primari, dar am respinge, totuși, ideea că reprezentările sintactice trebuie să includă un nivel inițial (distinct de nivelul final) exprimat sub forma relațiilor gramaticale. Asemenea poziții se sprijină, în esență, pe premisa că reprezentările semantice de un anumit tip (precum „structurile funcționale" sau „structurile argumentelor logice") pot îndeplini funcții similare cu acelea ale nivelului sintactic inițial. O serie de concepții lexicaliste mai recente au la bază această asumpție[1]. În (1) se afirmă că nu există un homomorfism regulat între reprezentările semantice și RGs inițiale, că nu se poate pune semnul egalității între aceste două concepte și că modelele care recurg la așa ceva sunt necesarmente inadecvate.

1. 1. Relațiile gramaticale inițiale

O modalitate obișnuită de exprimare a ideii că există RGs inițiale poate fi ilustrată de (2b) și (3b), care reprezintă rețelele relaționale (RRs) atribuite unei propoziții active și perechii sale pasive[2].

(2) a. O ocluziune glotală precedă vocala.
b.

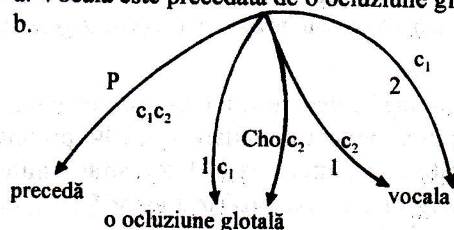

[1] Critica pe care o prezint aici este adecvată unui număr semnificativ de modele sintactice recente sau mai puțin recente. O introducere în problematica majorității acestora se găsește la Moravcsik și Wirth (vezi Perlmutter 1980), iar referințe suplimentare sunt date în capitolul 1 al volumului Perlmutter și Rosen, eds 1984, o lucrare în care modelele monostratale sunt supuse unor atacuri din unghiuri diferite. Modelul pe care îl voi întrebuința în scopuri ilustrative este gramatica transformațională realistă („Realistic Transformational Grammar") a lui Bresnan (1978) (vezi 4. 3.).

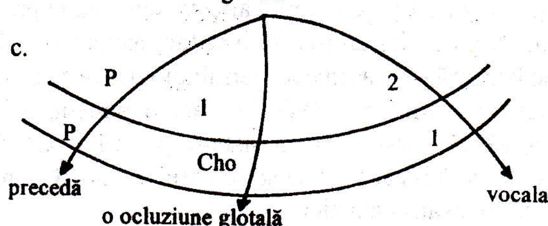
[2] Pentru o prezentare mai detaliată a gramaticii relaționale, vezi Perlmutter și Postal 1977, 1983. Treceri succinte în revistă ale aparatului, programului și premiselor gramaticii relaționale pot fi găsite în Perlmutter (1980) și Rosen (1981).

(3) **a. Vocala este precedată de o ocluziune glotală.**

b.

c.

Arcurile din (2b) aparţin toate unui singur strat, cum indică coordonatele c_1. Construcţia pasivă corespunzătoare (3b) conţine aceleaşi arcuri, precum şi altele care aparţin unui al doilea strat, c_2. Acelaşi lucru se exprimă mai clar în diagrama stratală (3c). Un nominal este un 1 iniţial şi un şomer (Cho) final, celălalt un 2 iniţial şi un 1 final. Diagrama stratală ilustrează într-o manieră tipică premisa că există un nivel al RGs iniţiale distinct de RGs finale. Dacă o gramatică dispune de o regulă de forma „Fiecare nominal care guvernează un arc-1 poate accede la fenomenul X" (adică, îl poate controla, îl poate experimenta, îl poate actualiza sau face orice ar fi cazul), atunci *ambele* nominale dintr-o propoziţie pasivă precum (3b,c) vor accede la fenomenul X, deoarece ambele guvernează arcuri-1, deşi nu în acelaşi strat. În acelaşi mod, o regulă ar putea specifica faptul că în (3b,c) *vocala* guvernează atât un arc-1 cât şi un arc-2. O altă regulă s-ar putea referi la statutul de 1 iniţial („initial 1-hood"), individualizând în acest mod grupul *o ocluziune glotală* atât în (2b) cât şi în (3b,c). Reprezentările multistratale presupun, neapărat, premisa că gramaticile conţin generalizări privind RGs la nivelurile nonfinale sau la mai mult decât un singur nivel[3].

1. 2. Ipoteza alinierii universale

Aceste diagrame nu conţin nici un nivel care se referă la categorii semantice sau tematice precum Agent, Cunoscător („Cognizer"), Pacient, Beneficiar. Acesta este motivul pentru care se ridică o întrebare interesantă (vom vedea că ea este de natură empirică):

[3] În nota 13 de la p. 243-244, cităm câteva studii care se ocupă de această problemă.

(4) întreţin oare RGs iniţiale vreun tip de relaţii regulate, sistematice, cu categorii semantice sau tematice precum Agent, Cunoscător sau Pacient?

Dar întrebarea nu este formulată corect în (4). Cuvinte precum „Agent" aparţin unei terminologii moştenite, evident deficitare în multe privinţe. În exemple precum (2) şi (3), reperabile în număr mare, 1 din stratul iniţial nu este nici Agent (actor, instigator voliţional [„volitional instigator"] etc.), nici Cunoscător (experimentator [„experiencer"] etc.), nici altceva designabil prin terminologia de care dispunem. Nu are nici un rost să insistăm asupra faptului că anumite teorii sintactice se bazează pe o asemenea terminologie, ca şi când ea ar fi foarte limpede şi exhaustivă. Problema, însă, pe care o punem aici este dacă, în principiu, putem să elaborăm vreun sistem pentru clasificarea rolurilor semantice de aşa manieră încât acestea să se coreleze cu RGs iniţiale. Această ipoteză urmează să fie examinată aici:

(5) Ipoteza alinierii universale:
Există un set de principii universale, pe baza cărora, dată fiind reprezentarea semantică a unei propoziţii, se poate prezice, pentru fiecare nominal, ce RG iniţială poartă.

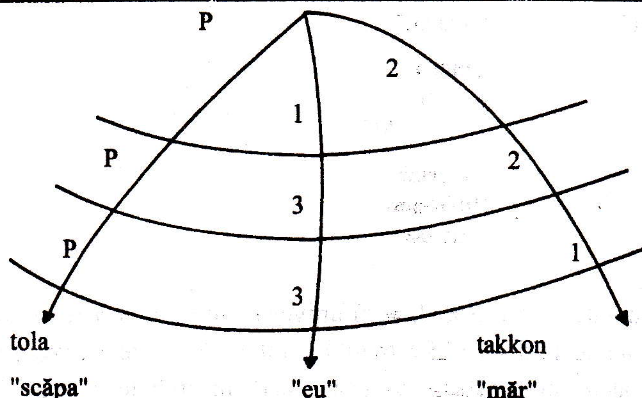
Un semantician ar putea pretinde, pe bună dreptate, ca (5) să conţină clarificări privind mai multe aspecte tehnice. *I-am vândut-o lui Shirley* versus *Shirley a cumpărat-o de la mine*: au aceste propoziţii reprezentări semantice similare? Iar dacă „a cumpăra" şi „a vinde" sunt două predicate primare distincte, cum poate fi reperat acest fapt fără o referire prealabilă la cartarea („mapping") dintre participanţi şi RGs iniţiale? Voi ignora toate criticile de acest fel pentru a mă concentra asupra faptelor interlingvistice care au contingenţă cu (5).

Ipoteza alinierii universale, propusă de Perlmutter şi Postal (cap. 3 în Perlmutter şi Rosen, eds. 1984), ar putea fi caracterizată cel mai bine ca o solicitare de comunicări pentru o conferinţă. Există o serie de fapte evidente care sugerează că (5) ar trebui să formeze obiectul unei cercetări. Să dăm un exemplu: toate sursele citate pentru (6-9) furnizează dovezi că acestea sunt construcţii inversate, premisă exprimată în diagrama stratală a exemplului (6). Privind testele sintactice de care dispunem pentru limba choctaw, nominalul însemnând „eu" se comportă ca 3 final dar *1 iniţial*, iar „mărul" ca 1 final dar *2 iniţial*.

(6) Choktaw (Davies 1981a)

Takkon-at	a- tola- tok.
măr-NOM	1SG-scăpa-TRECUT
	DAT

„I dropped the apple". („Am scăpat mărul [din mână]".)

Aceeaşi analiză, *mutatis mutandis,* se justifică pentru (7-9), cu 1 iniţial ca 3 final şi 2 iniţial ca 1 final:

(7) Kannada (Sridhar 1979)
nanage idu ihsta illa.
mie-DAT asta place nu
„Nu-mi place asta."

(8) Georgiană (Harris 1976, 1981, şi cap. 8 în Perlmutter şi Rosen, eds. 1984)

Gelas uqvars Nino.
DAT el-iubeşte-ea-I-4 NOM
„Gela îl iubeşte pe Nino."

(9) Japoneză (cap. 9 în Perlmutter şi Rosen, eds. 1984)
Kimura-san ni sono mondai ga wakaru.
DAT acea problemă NOM înţeleg
„Dl Kimura înţelege acea problemă".

Acestea sunt identificate drept construcţii inversate din raţiuni sintactice, independente de sens. Drept corolar însă, straturile lor iniţiale corespund cu cele ale propoziţiilor (monostratale) din limba engleză date ca traduceri ale propoziţiilor în discuţie: fiecare nominal poartă în stratul iniţial aceeaşi RG ca şi perechea sa semantică din limba engleză. Ar putea fi citate pagini întregi de asemenea exemple. Cum pot fi explicate aceste corespondenţe şi cât de răspândite sunt ele? O cercetare ar putea porni chiar de la premisa cea mai puternică, Ipoteza alinierii universale, care susţine că straturile iniţiale sunt neapărat paralele în cazul oricărei perechi de propoziţii sinonime.

Să considerăm implicaţiile Ipotezei alinierii universale în legătură cu (10a,b). Marcarea cazuală indică absenţa unui paralelism între cele două RRs, „pe ei" guvernând un arc-2 în italiană şi un arc-3 în germană:

(10) a. Italiană

Aiutali.
Ajutați-i.
AC

b. Germană
Hilf ihnen.
Ajutați-i.
DAT

În conformitate cu Ipoteza alinierii universale diferența pertinentă dintre cele două RRs nu poate fi situată în stratul lor inițial, deoarece acestea trebuie să aibă forme paralele, nominalul „pe ei" purtând, în ambele, aceeași RG inițială. Trebuie să presupunem că discrepanța apare într-un strat postinițial și că una dintre RRs conține o reevaluare controlată lexical (avansare sau retrogradare). Nu există dovezi pentru presupusa reevaluare, dar nici dovezi împotriva ei, motiv pentru care exemple precum cele din (10) nu ne spun nimic.

Pe de altă parte, o sursă bună de informații o reprezintă corpusul de lucrări recente asupra structurii propozițiilor intranzitive, care va forma subiectul acestui articol.

1. 3. Ipoteza inacuzativă

Drept premisă la discuția pe marginea structurilor „tranzitive" sau „intranzitive", următoarele trei definiții se dovedesc utile:[4]

(11) Stratul *tranzitiv* este acela care conține un arc-1 și un arc-2.
Stratul *inergativ* este acela care conține un arc-1 și nici un arc-2.
Stratul *inacuzativ* este acela care conține un arc-2 și nici un arc-1.

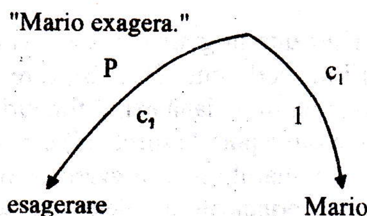
Ultimele două tipuri sunt ambele considerate drept *intranzitive*. Să observăm că asemenea caracterizări se referă la straturi, nu la propoziții. O propoziție o voi numi, totuși, (in)tranzitivă dacă toate straturile acesteia sunt (in)tranzitive.

Sintagma „Ipoteză inacuzativă" desemnează asumpția că există propoziții al căror strat inițial este inacuzativ (cap. 3 în Perlmutter și Rosen, eds. 1984). Drept ilustrare, voi reproduce două propoziții în limba italiană împreună cu rețelele lor relaționale, pe care le voi justifica în curând.

[4] Pentru o discuție mai detaliată a acestor definiții, vezi capitolul 3 în Perlmutter și Rosen, eds. 1984.

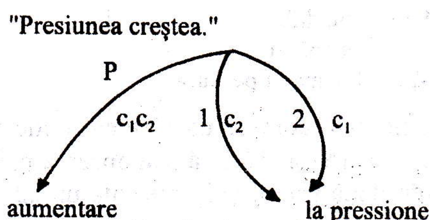
(12) Mario esagerava.

"Mario exagera."

(13) La pressione aumentava.

"Presiunea creștea."

În (12), *Mario* este 1 în stratul inițial. Propoziția constă dintr-un strat inergativ, structura ei fiind esențialmente de tipul atribuit *tuturor* propozițiilor intranzitive în cadrul teoriilor gramaticale tradiționale, monostratale. Ceea ce ne spune Ipoteza inacuzativă este că anumite propoziții intranzitive au structuri precum (13), în care *la pressione* este 2 inițial. Această propoziție constă dintr-un strat inițial inacuzativ, plus un al doilea strat în care *la pressione* avansează la 1. O asemenea configurație a arcurilor se numește avansare inacuzativă. În terminologia gramaticii relaționale, deci, clasa avansărilor 2-1 se divide în două subtipuri: avansarea pasivă, care pornește de la un strat tranzitiv (vezi (3)) și aceea Inacuzativă, care pornește de la un strat intranzitiv (vezi (13)).

2. Statutul 1 inițial și statutul 2 inițial în propozițiile intranzitive

Așadar, în conformitate cu Ipoteza inacuzativă, o întrebare fundamentală privind orice propoziție intranzitivă este următoarea: ce fel de strat inițial are ea, inergativ sau inacuzativ? Din câte știu, în momentul de față există aproximativ 12 limbi asupra cărora s-au aplicat teste sintactice, ele putând, așadar, oferi răspuns la întrebare. Acestea sunt limbi în care pot fi atestate două tipuri de propoziții intranzitive, prezentând contraste ce provin în mod firesc din premisa că o clasă este inergativă sub raportul relațiilor inițiale, iar cealaltă inacuzativă. Câteva dintre limbile în care se manifestă această dihotomie sunt discutate mai jos.

2. 1. Italiana

Există regularităţi marcante în gramatica italiană ce au trecut neobservate până la apariţia lucrării lui Perlmutter (1978b), care, în momentul de faţă, se bucură de o largă circulaţie. În italiană există timpuri compuse sau „perfecte" (punctuale sau perfective sub raportul aspectului) care constau dintr-un auxiliar şi un participiu trecut. Auxiliarul este sau *avere* „a avea" sau *essere* „a fi". În termeni preteoretici, faptele principale care determină selectarea auxiliarului sunt următoarele. Propoziţiile tranzitive îl selectează pe *avere*:

(14) Mario ha difeso Luigi.
a apărat
„Mario l-a apărat pe Luigi".

dar orice propoziţie care conţine un element clitic reflexiv îl selectează pe *essere*, cum ilustrează (15) şi (16). Să mai observăm, în treacăt, că propoziţiile în discuţie sunt de două tipuri: (15) prezintă un „2 reflexiv", iar (16) un „3 reflexiv", dar ambele se construiesc cu *essere*.

(15) Mario si è difeso.
REFL e apărat
„Mario s-a apărat."

(16) Mario si è concesso un momento di riposo.
REFL e permis
„Mario şi-a permis un moment de repaus".

Dintre propoziţiile intranzitive, unele îl selectează pe *avere*, iar altele pe *essere*:

(17) Mario ha esagerato.
„Mario a exagerat".

(18) La pressione è aumentata.
„Presiunea a crescut".

Să considerăm eşantionul de predicate reproduse mai jos, toate intranzitive în sensul strict al termenului. Acelea din (19) se construiesc întotdeauna cu *avere*, acelea din (20) cu *essere*.

(19) Exemple de „Verbe cu *avere*"

ha sorriso	„a zâmbit"	ha resistito	„a rezistat"
ha tossito	„a tuşit"	ha nuotato	„a înotat"
ha leticato	„s-a certat"	ha camminato	„s-a plimbat"

ha taciuto	„a tăcut”	ha barcollato	„s-a clătinat”
ha dormito	„a dormit”	ha esitato	„a ezitat”
ha assistito	„a asistat”	ha risposto	„a ripostat”
ha viaggiato	„a călătorit”	ha partecipato	„a participat”
ha scherzato	„a glumit”	ha sbadigliato	„a căscat”
ha barato	„a trişat”	ha gesticolato	„a gesticulat”
ha mentito	„a minţit”	ha chiacchierato	„a tăifăsuit”
ha lottato	„s-a zbătut”	ha telefonato	„a telefonat”
ha abortito	„a avortat”	ha funzionato	„a funcţionat”
ha abbaiato	„a lătrat”	ha peccato	„a păcătuit”
ha ronzato	„a zumzăit”	ha sanguinato	„a sângerat”
ha civettato	„a flirtat”	ha scioperato	„a făcut grevă”
ha russato	„a sforăit”	ha collaborato	„a colaborat”
ha tremato	„a treurat”	ha temporeggiato	„a temporizat”

(20) Exemple de „Verbe cu *essere*”

è caduto	„a căzut”	è uscito	„a ieşit”
è partito	„a plecat”	è sceso	„a coborât”
è tornato	„s-a întors”	è salito	„a urcat”
è rimasto	„a rămas”	è scappato	„a scăpat”
è esistito	„a existat”	è capitato	„s-a întâmplat”
è cresciuto	„a crescut”	è risultato	„a rezultat”
è scoppiato	„a explodat”	è diventato	„a devenit”
è svenuto	„a leşinat”	è apparso	„a apărut”
è crollato	„s-a prăbuşit”	è sparito	„a dispărut”

è morto	„a murit”	è successo	„s-a întâmplat”
è nato	„s-a născut”	è bastato	„a fost destul”
è arrivato	„a sosit”	è avvizzito	„s-a ofilit”
è impazzito	„a înnebunit”	è ammuffito	„a mucegăit”
è arrossito	„a roşit”	è marcito	„a putrezit”
è andato	„a mers”	è scaturito	„s-a umflat”
è venuto	„a venit”	è zampillato	„a ţâşnit”
è entrato	„a intrat”	è trapelato	„s-a scurs”

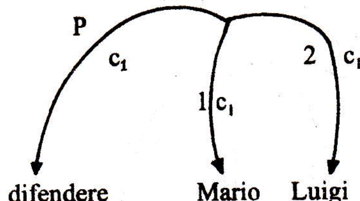
Contrastul dintre (19) şi (20) prezintă vagi corespondenţe semantice, dar nu putem, totuşi, propune un criteriu semantic operant; nici caracterul animat al argumentului, nici sensul agentiv sau voliţional, nici sensul existenţial sau prezentaţional. Selectarea auxiliarului se corelează, parţial, cu fiecare dintre aceşti factori, dar nu manifestă o dependenţă directă de nici unul dintre ei. Mai există şi perechi, precum (21a, b), care ilustrează că nici măcar un diacritic lexical asociat predicatelor nu poate servi drept criteriu:

(21) a. Mario ha continuato. (*e)
„Mario a continuat”.
b. Il dibattito è continuato. (*ha)
„Dezbaterea a continuat”.

Un diacritic asociat verbului *continuare* nu ar putea selecta auxiliarele corecte în ambele propoziţii. Mai mult chiar, dacă un diacritic ar controla auxiliarul, ar rămâne un mister de ce acesta ar marca distincţia dintre (19) şi (20) într-o manieră semantic nealeatorie şi, în consecinţă, de ce nu ar afecta niciodată propoziţiile tranzitive.

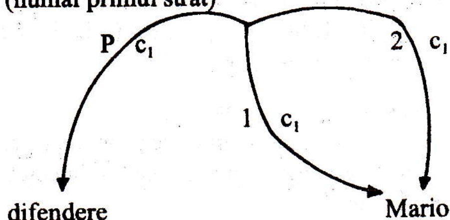
Analiza lui Perlmutter (1978b) identifică o regulă generală pentru selectarea auxiliarului în italiană. Un ingredient-cheie îl reprezintă tratamentul propoziţiilor reflexive, care uzează de noţiunea de „multiataşament” („multiattachment”) (cap. 4 în Perlmutter şi Rosen, eds. 1984, § 4). În contrast cu (22), o propoziţie tranzitivă tipică, (23) prezintă trăsătura importantă a reţelei relaţionale atribuite unei propoziţii reflexive: un nominal, *Mario*, guvernează două arcuri în acelaşi strat, iar despre nominal se spune că este multiataşat în stratul în discuţie. Faptul are, în primul rând, implicaţia că pentru caracterizarea structurii unei propoziţii reflexive precum (23) nu se întrebuinţează noţiuni precum coreferinţă şi anaforă.

(22) Mario ha difeso Luigi.
"Mario l-a apărat pe Luigi"

(23) Mario si è difeso.
"Mario s-a apărat."

(numai primul strat)

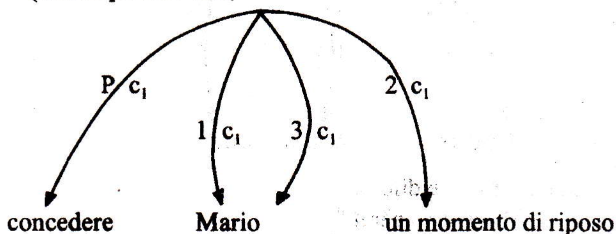
Multiataşamentul (din interiorul propoziţiei) se defineşte, deci, ca un set de două sau mai multe arcuri care au acelaşi centru („head"), aceeaşi origine („tail") şi o coordonată în comun. „Reflexivizarea" este interpretată ca fiind mecanismul ce rezolvă un multiataşament, fapt pentru care (23) este urmat de încă un strat, unde *Mario* guvernează numai un arc-1. În multe limbi apare un element explicit (în cazul acesta *si*) care înregistrează faptul că propoziţia conţine un multiataşament rezolvat[5]. Singurul lucru pertinent, aici, pentru noi, este ideea că în RR a fiecărei propoziţii cu *si* există un strat care conţine un multiataşament. Stratul iniţial atribuit lui (16) ar fi (24):

[5] În conceptualizarea propusă de Perlmutter şi Postal (cap. 4, §4, în Perlmutter şi Rosen, eds. 1984), multiataşamentele se rezolvă prin generarea pronumelor („pronoun birth"). În opinia lor, după un strat precum (23), mai există un strat tranzitiv în care *Mario* guvernează numai un arc-1, iar un pronume-copie („copy pronoun") guvernează un arc-2. În dezacord cu această concepţie, în Rosen (1981) argumentez că RR a lui (15) *Mario si è difeso* nu conţine un asemenea strat, că nu conţine nici un arc-2 guvernat de un pronume şi că nu se generează pronume. Concluzia ulterioară este că gramatica universală trebuie să accepte existenţa a două tipuri de construcţii reflexive, una care implică multiataşamentul (spre exemplu, (15) *Mario si è difeso*) şi o alta cu pronume reflexive care guvernează arcuri iniţiale. Nu există nici un fel de multiataşament în construcţia *Melvin understands himself* „Melvin se înţelege pe sine", în limba engleză, în contrast cu cele susţinute de Perlmutter şi Postal (cap. 4, exemplul (18), în Perlmutter şi Rosen, eds. 1984). Această problemă nu afectează, însă, argumentul privind selecţia auxiliarelor în italiană.

(24) Mario si è concesso un momento di riposo.

„Mario şi-a permis o clipă de repaus".

(numai primul strat)

Date fiind aceste structuri, următoarea regulă poate reproduce, cu fidelitate, faptul esenţial că o propoziţie tranzitivă precum (14) îl selectează pe *avere*, în timp ce o propoziţie cu *si* îl selectează pe *essere*.

(25) Selectarea auxiliarelor în italiană:
Selectaţi-l pe *essere* „a fi" în orice propoziţie care conţine un arc-1 şi un arc-obiect cu acelaşi centru („head"). În celelalte situaţii selectaţi-l pe *avere* „a avea".

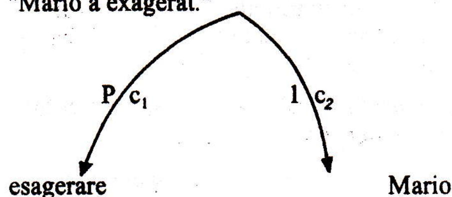
Relaţiile de tip „obiect" sunt 2 şi 3. Regula va atribui auxiliarul *essere* fiecărei propoziţii care conţine un multiataşament 1-2 (15/23) sau un multiataşament 1-3 (16/24)[6].

În asemenea cazuri condiţia pentru selectarea lui *essere* este satisfăcută de o pereche de arcuri aparţinând unui singur strat. Dar (25) nu afirmă că cele două arcuri *trebuie* să aparţină unui strat. Spre exemplu, condiţia exprimată în (25) ar mai fi satisfăcută într-o propoziţie care conţine Avansarea inacuzativă, deoarece nominalul avansat („advancee") guvernează un arc-2 într-un strat şi un arc-1 în stratul următor. Deci (25), aşa cum este formulat, ar permite o predicţie în legătură cu propoziţiile intranzitive: dacă unele sunt inergative în stratul iniţial, iar altele inacuzative, diferenţa ar trebui să se manifeste în selectarea auxiliarelor, tipul inergativ construindu-se cu *avere*, iar cel inacuzativ cu *essere*. De fapt, pentru a *evita* o asemenea predicţie, ar trebui să complicăm (25). Acesta este primul motiv care ne îndeamnă să emitem ipoteza că (25) este o regulă suficient de generală de Selectare a auxiliarelor şi că cele două clase de propoziţii intranzitive diferă sub raportul structurii lor, cum ilustrează (26) şi (27):

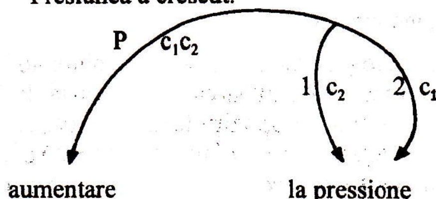
---

[6] Regula (25) atribuie corect şi auxiliarul *avere* în construcţia reflexivă *lipsită* de multiataşament: *Mario ha difeso sé stesso* „Mario s-a apărat". Vezi Rosen 1981, capitolul 4.

(26) Mario ha esagerato.
"Mario a exagerat."

(27) La pressione è aumentata.
"Presiunea a crescut."

În (26), unde *Mario* este 1 inițial și final, nici un constituent nu îndeplinește condiția pentru *essere*, în timp ce în (27) este selectat *essere*, deoarece *la pressione* guvernează atât un arc-2 inițial, cât și un arc-1 final. Primul argument în favoarea acestor RRs este că, în cazul în care ele sunt corecte, faptele asociate cu Selectarea auxiliarelor provin, toate, dintr-o singură generalizare, care explică de ce propozițiile monostratale se construiesc cu *avere*, cele cu *si* cu *essere* și de ce se întâlnesc ambele în propozițiile intranzitive.

Perlmutter (1978b) mai constata că prin aplicarea anumitor teste sintactice propozițiile intranzitive se divid, din nou, în două clase și că, în alte situații, testele în discuție disting un 1 inițial de un 2 inițial. Acest aspect fiind esențial, voi parafraza foarte pe scurt două dintre argumente[7].

A. Participiile absolute. Să considerăm tipul de propoziție redusă ilustrată în (28): ea constă dintr-un participiu plus un nominal complet, neînsoțit de prepoziție, și nu întreține raporturi coreferențiale cu propoziția principală; de aici, denumirea de „participiu absolut":

(28) Assolto l'imputato, scoppiarono gli applausi.
achitat inculpatul, au izbucnit aplauze
„Inculpatul fiind achitat, au izbucnit aplauze".

Într-o construcție cu participiul absolut, verbul este întotdeauna însoțit de un 2 inițial. Spre exemplu, cu *vincere* „a învinge" un nominal ar putea exprima un sens la fel de corect în rolul de 1 inițial sau 2 inițial:

[7] Ceea ce urmează reprezintă o versiune condensată a argumentației prezentate în Rosen (1981). Faptele sunt, de asemenea, subliniate în Perlmutter (1980), iar o discuție amplă asupra lor se găsește în Perlmutter (în curs de apariție).

(29) a. I Frabiani hanno vinto.
„Frabianii au triumfat".
b. Gli X hanno vinto i Frabiani.
„X-ii i-au învins pe Frabiani".

Într-o construcție cu participiul absolut, însă, elementul nominal poate fi interpretat numai ca 2 inițial:

(30) Vinti i Frabiani, scoppiarono gli applausi.
au triumfat Frabianii au izbucnit aplauzele
*„Frabianii triumfând,
au izbucnit aplauze".
„Frabianii fiind învinși,

În contextul în discuție apare, întotdeauna, un 2 inițial, niciodată un 1 inițial. Dovezi în favoarea Ipotezei inacuzative provin, de această dată, din faptul că anumite propoziții intranzitive acceptă să fie tratate ca participii absolute, în timp ce altele refuză așa ceva. Acelea care nu acceptă sunt chiar propozițiile intranzitive care ar selecta auxiliarul *avere*:

(31)	*Reagiti *Riposti *Dormiti *Cenati *Esitati *Mentiti *Riflessi *Resistiti *Ceduti *Leticati	i Frabiani, . . . „Frabianii fiind	reacționați ripostați dormiți cinați ezitați mințiți reflectați rezistați cedați certați	. . ."

Pot fi formate însă construcții participiale perfect acceptabile din propozițiile intranzitive care ar selecta auxiliarul *essere*:

(32)	Caduti Partiti Fuggiti Apparsi Arrivati Sbarcati Scappati Morti Tornati Smontati	i Frabiani, . . . „Frabianii fiind	căzuți plecați fugiți apăruți sosiți debarcați scăpați morți întorși descălecați	. . ."

În consecință, în cadrul acestei construcții termenul nuclear inițial al unei propoziții intranzitive se comportă ca un 1 în cazul propozițiilor cu *avere* și ca un 2 în cazul celor cu *essere*.

B. Cliticul partitiv. Un alt argument în favoarea aceleiași idei este ilustrat de propoziții precum (33b), în care verbului trebuie să i se atașeze un clitic *ne*,

reflectând faptul că elementul nominal cuantificat este redus sau lipsit de „centru" („headless"):

(33) a. Ho visto tre dischi volanti.
am văzut trei farfurii zburând
„Am văzut trei farfurii zburătoare".

b. Ne ho visti tre.
NE am văzut trei
„Am văzut trei".

În sprijinul acestui argument, nu sunt necesare nici un fel de precizări despre natura „formării cliticelor" sau despre structura internă a nominalelor cuantificate. Trebuie numai să recunoaștem că există o legătură formală între *ne* și nominalul cuantificat ce corespunde acestuia, idee pe care o exprim, informal, spunând că *ne* „este emergent din" acel nominal. Ceea ce contează, aici, este că acționează anumite restricții asupra clasei nominalelor în care *ne* își are emergența. În contrast cu (33b), *ne* este negramatical în (34b):

(34) a. Tre ragazzi hanno visto i dischi volanti.
trei băieți au văzut farfuriile zburând.
b. *Tre ne hanno visto i dischi volanti.
trei NE au văzut farfuriile zburând
„Trei au văzut farfuriile zburând".

O condiție necesară pentru *ne* este ca nominalul cuantificat care corespunde acestuia *să guverneze un arc-2*. Poziția sa liniară nu poate fi factorul controlor, deoarece, spre exemplu, ambele nominale-sursă preced verbul în (35) și (36), dar *ne* este emergent, totuși, dintr-un 2 și nu dintr-un 1:

(35) a. Quanti dischi volanti hai visto?
„Câte farfurii zburătoare ai văzut?"
b. Quanti ne hai visti?
„Câte ai văzut?"

(36) a. Quanti ragazzi hanno visto i dischi volanti?
„Câți băieți au văzut farfuriile zburătoare?"
b. *Quanti ne hanno visto i dischi volanti?
„Câți au văzut farfuriile zburătoare?"

Construcția cu Extrapoziție („Extraposition construction") (37b), unde un 1 inițial apare în poziție postverbală, indică același lucru, el neputând fi sursa unui *ne* deoarece nu este un 2:

(37) a. Li hanno visti tre ragazzi.
„Le-au văzut trei băieți".
b. *Ne li hanno visti tre. (*Li ne . . .)
„Le-au văzut trei".

De asemenea, *ne* nu poate fi emergent nici dintr-un 3 sau din oblice, oricare ar fi poziția lor liniară:

(38) a. *Ne ho prestato soldi a tre.
„Am împrumutat bani la trei dintre ei".
b. *Ne ho segnato gli errori in tre.
„Am însemnat greşelile în trei dintre ele".

Într-o construcţie pasivă, precum (39), un 2 iniţial nu este un 2 final, dar îndeplineşte, totuşi, condiţiile necesare pentru emergenţa lui *ne* în virtutea faptului că este un 2:

(39) a. Sono stati ricostruiti tre palazzi.
„Trei clădiri au fost reconstruite".
b. Ne sono stati ricostruiti tre.
„Trei au fost reconstruite".

Generalizarea care se aplică acestor fapte este că *ne* poate fi emergent într-un nominal cuantificat numai dacă acel nominal guvernează un arc-2. Să presupunem acum că *ne* se leagă de termenul nuclear iniţial al unei propoziţii intranzitive. Dacă propoziţia îl selectează pe auxiliarul *avere*, rezultatul este negramatical:

(40) *Ne hanno	reagito esitato riposto dormito viaggiato starnutito abbaiato barato partecipato resistito telefonato assistito	tre. „Trei dintre ei	au reacţionat au ezitat au ripostat au dormit au călătorit au strănutat au lătrat au trişat au participat au rezistat au telefonat au asistat	."

În această privinţă, nominalul cuantificat din (40) se comportă ca 1 al unei propoziţii tranzitive. În contrast cu aceasta, în (41), unde auxiliarul este *essere*, termenul nuclear iniţial întruneşte condiţiile pentru a fi sursă a lui *ne*:

(41) Ne sono	caduti venuti apparsi scappati rimasti bastati arrivati nati morti svenuti scoppiati affogati	tre. „Trei dintre ei	au căzut au venit au apărut au scăpat au rămas au fost de ajuns au sosit s-au născut au murit au leşinat au izbucnit s-au înecat	."

Faptul probează că în RRs din (41) termenul nuclear inițial guvernează un arc-2.

În construcția cu participiul absolut și în aceea cu *ne* observăm nu numai un contrast între două tipuri de propoziții intranzitive, ci și un fenomen cu mult mai important: în clasa *avere* termenul nuclear inițial formează o structură cu alți termeni având statut de 1 inițial, în timp ce în clasa *essere*, cu alți termeni având statut de 2 inițial. Aceeași concluzie o mai indică, cum am văzut, auxiliarele însele. Odată descoperită, generalizarea din (25) oferă răspunsuri la întrebări precum: de ce ar fluctua, oare, auxiliarele în propozițiile intranzitive și de ce nu se întrebuințează invers? În conformitate cu regula (25), *essere* marchează o condiție care poate fi satisfăcută sau de către nominalul multiatașat dintr-o propoziție cu *si* sau de către nominalul avansat de la 2 la 1 dintr-o propoziție inacuzativă în stratul inițial. Concluziile generale sunt (i) în italiană Ipoteza inacuzativă își găsește o puternică coroborare și (ii) în cadrul propozițiilor intranzitive auxiliarul *avere* este semn al inergativității inițiale, iar auxiliarul *essere* semn al inacuzativității inițiale. Prin urmare, liste precum (19) și (20) furnizează un număr considerabil de exemple utile în care rolurile semantice pot fi comparate cu RGs inițiale, independent stabilite.

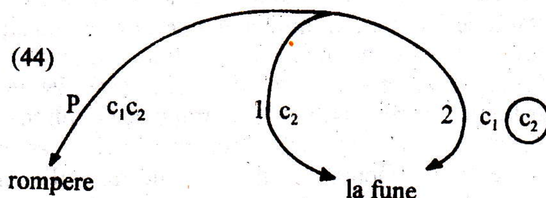
O altă observație este indispensabilă: o propoziție inacuzativă în stratul inițial în limba italiană sau arată asemenea celor prezentate până acum sau conține, în plus, un clitic reflexiv. Alături de (42), exemple precum (43) pot fi, de asemenea, identificate din unghiul sintactic ca inacuzative în stratul lor inițial:

(42) a. La pressione è aumentata.
„Presiunea a crescut".
b. La barca è affondata.
„Barca s-a scufundat".
c. Arturo è impazzito.
„Arturo a înnebunit".

(43) a. La fune si è rotta.
„Funia s-a rupt".
b. Il motore si è fermato.
„Motorul s-a oprit".
c. Il bottone si è staccato.
„Nasturele s-a desfăcut".
d. Arturo si è svegliato.
„Arturo s-a trezit".
c. Arturo si è arrabbiato.
„Arturo s-a înfuriat".

Exemple precum cele din (43) au fost tratate în Napoli (1973), un studiu din perspectivă generativ-transformațională asupra construcțiilor cu *si*. Deși dovezile privind ipoteza inacuzativității în limba italiană, prezentate mai sus, nu fuseseră descoperite, Napoli emite ipoteza că asemenea propoziții ar avea analogul unui 2 inițial și, deci, nu ar avea un 1 inițal. Ea mai susține că atunci când 2

avansează la 1, în urmă lui rămâne o copie („copy"), creând un context pentru Reflexivizare. Analiza lui Perlmutter (1978b; cf. și cap. 4 *infra*, §4) este în multe privințe similară sub raport conceptual, exceptând faptul că încorporează ideea de multiatașament, crucială pentru Regula de selectare a auxiliarelor. În RR atribuită lui (43a), primele două straturi sunt reprezentate așa cum apar în (44).

Coordonata încercuită pune în lumină trăsătura distinctivă a acestui tip de avansare, numit „retroerentă" („retroherent"). În al doilea strat, 2 inițial avansează la 1, dar continuă să guverneze un arc-2. Stratul al doilea conține, așadar, un multiatașament, proprietate comună propoziției în discuție și altor propoziții cu *si*, precum (15) și (16): rețelele lor relaționale (RRs) prezintă un multiatașament în stratul lor inițial, corespunzând faptului că ele sunt reflexive sub raport semantic, în timp ce în (44) stratul inițial este inacuzativ, iar multiatașamentul se produce o dată cu avansarea. Așadar, în italiană există două tipuri de Avansare inacuzativă, cea propriu-zisă și cea retroerentă. Diferența nu are corelate semantice.

2. 2. Italiana și ipoteza micii alinieri

Fără a depăși domeniul italienei, putem face deja unele observații relevante pentru Ipoteza alinierii universale. Să considerăm, mai întâi, o premisă diferită, cu mult mai slabă, despre rolurile semantice și RGs inițiale, pe care o voi numi „Ipoteza micii alinieri".

(45) Ipoteza micii alinieri:
În orice limbă, pentru fiecare predicat, există o cartare („mapping") precisă care aliniază fiecare rol semantic la o relație gramaticală inițială. Alinierea rămâne invariabilă pentru toate propozițiile care conțin acel predicat.

Din (45) lipsește, însă, cu desăvârșire ideea că un predicat va fi asemănător cu următorul sau că rolurile semantice sunt clasificabile în tipuri generale. Ipoteza micii alinieri se referă la domenii restrânse, spre exemplu la perechi:

(46) a. Mario ha esagerato tutto.
„Mario a exagerat totul".
b. Mario ha esagerato.
„Mario a exagerat".

(47) a. Mario ha aumentato la pressione.
„Mario a mărit presiunea".
b. La pressione è aumentata.
„Presiunea a crescut".

Nu mă voi referi aici la motivele pentru care resping o analiză bipropoziţională („cauzativă") a lui (47a) (vezi Rosen, în curs de apariţie). Presupun că (46a) şi (47a) sunt ambele monostratale. Observăm în continuare că nominalul din (46b) se aliniază semantic la un 1 iniţial cunoscut al aceluiaşi predicat, iar nominalul din (47b) la un 2 iniţial cunoscut al aceluiaşi predicat. Pe baza acestora, Ipoteza micii alinieri afirmă că (46b) trebuie să fie iniţial inergativ, iar (47b) iniţial inacuzativ. Până aici totul este în regulă: auxiliarele lor atestă această situaţie.

În italiană, ca şi în engleză, un număr mare de verbe sunt opţional tranzitive, unele conformându-se modelului din (46), altele celui din (47). În italiană, date fiind mijloacele independente de diagnosticare a RGs iniţiale, fiecare asemenea verb reprezintă un test pentru Ipoteza micii alinieri, cum tocmai am văzut. Examinând aceste verbe separat, unul câte unul, se constată că selectarea auxiliarelor se corelează în maniera anticipată cu cele două tipuri de tranzitivitate opţională, confirmând că, în cazul fiecărui predicat, unul dintre rolurile semantice întreţine o legătură stabilă cu statutul de 1 iniţial, iar celălalt cu statutul de 2 iniţial. Mai reproducem un set de exemple pentru ilustrarea acestui fapt general[8]:

(48) a. Il publico ha fischiato il tenore.
„Publicul l-a huiduit pe tenor".
b. Il publico ha fischiato.
„Publicul a huiduit".

(49) a. Bertini ha calato il sipario.
„Bertini a lăsat cortina să cadă".
b. Il sipario è calato.
„S-a lăsat cortina". („Cortina a căzut".)

Este interesant de observat că Ipoteza micii alinieri e valabilă pentru un domeniu aşa de extins, dar şi mai mare interes prezintă faptul că se constată un număr restrâns de excepţii, precum cele de mai jos:

(50) a. Aldo ha fuggito ogni tentazione.
„Aldo a fugit de („a evitat") toate tentaţiile".
b. Aldo è fuggito.
Aldo a fugit.

(51) a. Bertini ha deviato il colpo.
„Bertini a făcut lovitura să devieze („a deviat")".
b. Il colpo ha deviato.
„Lovitura a deviat".

Este crucial faptul că nu regula de selectare a auxiliarelor (25) întâmpină probleme aici. Dimpotrivă, celelalte teste disponibile concordă cu regula de selectare a auxiliarelor, diagnosticându-l pe (50b) ca inacuzativ în stratul iniţial, iar pe (51b) ca inergativ în stratul iniţial. Spre exemplu, testul bazat pe cliticul *ne* semnalează că nominalul cuantificat guvernează un arc-2 în RR a lui (52), dar

[8] Vezi Rosen (1981), capitolul 2, pentru discuţii şi liste de verbe.

nu în RR a lui (53), dacă acesta este interpretat ca propoziție intranzitivă:

(52) Ne sono fuggiti tre.
„Trei au fugit".

(53) Ne hanno deviato tre.
*„Trei au deviat".
„Ei au făcut să devieze trei".

Aceasta confirmă că auxiliarele întrebuințate cu *fuggire* și *deviare* sunt regulate. Ceea ce se contrazice însă în (50) este, mai degrabă, Ipoteza micii alinieri. *Aldo* în (50), deși rolul său semantic rămâne nemodificat, este un 1 inițial în (a) și un 2 inițial în (b). Viceversa, *il colpo* în (51), deși își menține nemodificat rolul său semantic, este un 2 inițial în (a) și un 1 inițial în (b). Or, în asemenea cazuri rare în care Ipoteza micii alinieri este infirmată, Ipoteza alinierii universale este infirmată și ea, *a fortiori*.

Rezultatele generale pot fi privite din două unghiuri. În primul rând, în italiană Ipoteza micii alinieri nu este în întregime adevărată, ci *aproape* adevărată. Orice teorie a lexiconului trebuie elaborată de așa manieră încât să beneficieze de pe urma acestui fapt, stipulând că marea majoritate a elementelor lexicale sunt maximal simple, deși trebuie să mai existe un mecanism care să permită unora să fie mai complexe. Într-un lexicon optimal definirea proprietăților lui *fuggire* și *deviare*, ilustrate în (50-51), ar impune eforturi mai mari decât aceea a verbelor exemplificate de (46-47) sau (48-49).

În al doilea rând, anomalii precum (50) și (51) sunt semnificative deoarece ele demonstrează că în reprezentările sintactice trebuie să figureze un nivel inițial al RGs. Regulile trebuie să aibă acces la faptul că *Aldo* în (50b) este un 2 inițial și *il colpo* în (51b) un 1 inițial, faptul având consecințe sintactice precise. Rolurile semantice asociate cu aceste nominale nu determină, însă, și nici nu impun relațiile lor gramaticale inițiale, deoarece, cum ilustrează propozițiile tranzitive corespunzătoare lor, același rol semantic se poate carta pe diferite RGs inițiale. Concluzia este că RGs inițiale ***nu pot fi reconstruite prin intermediul vreunui algoritm posibil care are în vedere numai și numai sensul.*** Acesta este punctul esențial al lucrării, iar asupra lui voi reveni în secțiunile ulterioare.

2. 3. Sanscrita

Sanscrita este o altă limbă unde propozițiile intranzitive se divid în două clase morfologice, care par a avea și ele corespondențe, cel puțin parțiale, în planul semantic, aproximativ aceleași ca în italiană. Verbele din (54) ilustrează

contrastul[9]. În (54b) există un afix *-ya-* atașat temei verbului: mai mult chiar, terminația personală semnalează diateza activă în (a) și diateza medie în (b):

(54) a. Devadattah pacati. (*pacyate)
NOM gătește
„Devadatta gătește".
b. Odanah pacyate.
orez-NOM gătește-*ya*-MEDIE (*pacati)
„Orezul se gătește („cooks")".

În momentul actual ne interesează numai afixul *-ya-* , nu și diateza medie. Sugerez că *-ya-* marchează prezența unei avansări 2-1 în RR corespunzătoare. De aici urmează trei concluzii. În primul rând, ne așteptăm ca *-ya-* să apară în unele propoziții intranzitive (nu în toate), fapt confirmat de (54). În al doilea rând, o propoziție tranzitivă va fi lipsită de *-ya-* , și, în al treilea rând, *-ya-* va fi prezent într-o propoziție pasivă. Și această concluzie este corectă:

(55) a. Devadatta odanam pacati.
NOM orez-AC gătește
„Devadatta gătește orez".
b. Odanah pacyate Devadattena.
orez-NOM gătește-*ya*-MEDIE INST
„Orezul este gătit de Devadatta".

Este clar că *-ya-* nu marchează numai prezența pasivului, deși tradițional este cunoscut ca marcă a diatezei în discuție. Gonda (1951), o monografie asupra distribuției lui *-ya-*, subliniază în termeni fermi că o propoziție precum cea din (54b) permite două interpretări. Ea poate fi considerată drept propoziție pasivă cu un 1 inițial nespecificat („orezul este gătit"), dar și propoziție intranzitivă

---

[9] Exemplele din această secțiune sunt selectate cu precădere din Cardona (1976). Cred că cititorul merită să acorde considerație asumpției mele, în pofida sărăciei materialului. O scuză o reprezintă faptul că lucrările de referință asupra limbii sanscrite sunt cunoscute ca nefiind prea potrivite pentru cercetarea problemelor sintactice. O sursă utilă este Ostler (1979), care abordează aceeași problemă pe care o abordez și eu aici. Chiar dacă dezbaterea sa asupra GR prezintă deficiențe datorate unor confuzii, Ostler pare să fi fost primul care a observat că sanscrita oferă contraexemple destul de convingătoare, *prima facie*, la 1 AEX, o problemă pe care nu o voi discuta aici.

Un studiu mai atent ar putea stabili cu suficientă claritate că structura morfologică pe care o voi discuta poate rezulta dintr-o regulă ce a existat într-o anumită fază a limbii, dar nu mai era activă în planul sincronic în perioada sanscritei clasice. În mod similar, distribuția diatezei medii în greacă îndeamnă la asumpția că într-o anumită perioadă ea semnala o situație sintactică precisă, dar mai târziu, o dată cu dispariția regulii gramaticale, situația în discuție s-a dezintegrat într-un mozaic complicat, cu determinări, în mare măsură, lexicale. Acest fapt contrastează cu condiția auxiliarului *essere* în italiană, care este, în mod demonstrabil, activ, aplicându-se neologismelor (Rosen 1981).

(„orezul se gătește" [„is cooking"]). În acest din urmă caz, cum afirmă Gonda, „procesul nu este declanșat de un agent, ci se produce în mod „automat", se întâmplă, are loc, asta e tot" (p. 75). Propozițiile intranzitive de acest tip sunt, deci, omonime cu cele pasive, fapt altminteri neproblematic, dată fiind Ipoteza inacuzativă. Nu este deloc surprinzător să găsim un sistem morfologic care grupează jumătate dintre intranzitive într-o clasă cu pasivele, deoarece acea clasă ar consta din construcții cu avansări de la 2 la 1.

Ipoteza micii alinieri este din nou testabilă pentru verbele opțional tranzitive și se aplică cu rezultate bune în cadrul limitat al datelor pe care le dețin. Spre exemplu, verbul din (54) este opțional tranzitiv. Deoarece *Devadatta* se aliniază semantic cu un 1 inițial cunoscut al aceluiași verb, iar *odana* cu un 2 inițial cunoscut al aceluiași verb, în conformitate cu Ipoteza micii alinieri (54a) trebuie să fie inacuzativă în stratul inițial, de unde și *-ya-* în acea propoziție. Urmând calea aceluiași raționament, *-ya-* din (56b) poate fi anticipat:

(56) a. Devadattah kusulam bhinatti.
NOM vas-AC sparge
„Devadatta sparge vasul cu grâu".
b. Kusulo bhidyate.
vas-NOM sparge-*ya*-MEDIE
„Vasul cu grâu se sparge".
(sau: „Vasul cu grâu este spart".)

În (57) sunt reproduse niște verbe original tranzitive al căror termen intranzitiv se aliniază semantic cu un 2 inițial cunoscut. În fiecare caz, propozițiile intranzitive conțin forme cu *-ya-*, ilustrate alături de cele fără *-ya-*.

(57) inddhe : idhyate „aprinde" — vinakti : vicyate „separa"
prnakti : prcyate „amesteca" — prnati : puryate „crește"
rinakti : ricyate „goli" — vivakti : ucyate „chema"

Mai mult decât atât, Gonda (1951) riscă următoarea afirmație generală despre propozițiile intranzitive cu *-ya-*: „Verbul se întrebuințează fără un obiect și ar fi imposibil de suplinit un asemenea element" (p. 73). Or, aceasta echivalează cu a spune că Ipoteza micii alinieri nu este niciodată contrazisă în maniera ilustrată de (50). Conchid că *-ya-* trebuie interpretat ca marcă a avansării 2-1 și că sanscrita este o altă limbă pe care se poate diagnostica inacuzativitatea inițială.

2. 4. Albaneza

În albaneză avem o situație apropape identică (Hubbard 1980). Un verb în această limbă aparține uneia dintre cele două categorii morfologice pe care le voi numi „diateza activă" și „diateza medie". Dintre propozițiile intranzitive, unele cer diateza activă, altele diateza medie:

(58) a. Ai qendroi prane Drites.
el stătea-ACTIV lângă Drita
„El stătea lângă Drita".
b. Dega u thye.
ramura a rupt-MEDIE
„Ramura s-a rupt".

În analiza propusă de Hubbard (58a) are un 1 inițial, (58b) un 2 inițial. Precizarea oferă acelaşi avantaj ca în cazul sanscritei, deoarece avansarea inacuzativă din (58b) include propoziția în discuție în aceeaşi clasă cu pasivele, care, de asemenea, cer diateza medie:

(59) a. Agimi puth Driten.
NOM sărută-ACTIV AC
„Agim sărută pe Drita".
b. Drita puthet prej Agimit.
NOM sărută-MEDIE de
„Drita e sărutată de Agim".

În plus, diateza medie se asociază cu interpretări de tip reflexiv şi reciproc, fapt în virtutea căruia o propoziție precum (60) este triplu ambiguă:

(60) Shihemi ne pasqyre.
noi-vedem-MEDIE în oglindă

„Ne vedem pe noi înşine în oglindă".
„Ne vedem unul pe celălalt în oglindă".
„Suntem văzuți în oglindă".

Hubbard formulează următoarea conditie generală pentru diateza medie, similară sub raport formal cu condiția privind regimul auxiliarului *essere* în italiană.

(61) Selectarea diatezei în albaneză
Verbul este la diateza medie în orice propoziție care conține un arc-1 şi un arc-2 cu acelaşi centru („head"). În celelalte situații el este la diateza activă.

Condiția poate fi satisfăcută sau în cadrul a două straturi (printr-un nominal avansat) sau într-un singur strat (printr-un nominal multiataşat). Întocmai ca în italiană, noțiunile-cheie de multiataşament şi inacuzativ au o valoare explicativă majoră în albaneză, punând în lumină ceea ce este comun tuturor propozițiilor la diateza medie.

Cât de relevantă este Ipoteza micii alinieri în albaneză? Şi aici există o clasă mare de propoziții intranzitive al căror termen se aliniază semantic cu un 2 inițial cunoscut al aceluiaşi verb. Acel termen ar trebui să fie un 2 inițial, iar avansarea lui ar trebui să impună diateza medie. Cum putem anticipa, următoarele verbe iau forma diatezei medii când sunt intranzitive:

(62) tund : tundet „scutura" penjoj : pengohet „împiedica"
skuq : skuqet „roşi" perkull : perkulet „îndoi"
kalb : kalbet „putrezi" erresoj : erresohet „întuneca"
rrit : rritet „creşte" zhvilloj : zhvillohet „dezvolta"
tret : tretet „topi" rrokullis: rrokulliset „rula"
trash :trashet „îngrăşa" nguros : nguroset „solidifica"

Pe lângă faptul că citează aceste perechi, Hubbard mai observă că modelul este „extrem de răspândit" în albaneză, dar nu ne spune dacă este vreodată inoperant.

2. 5. Choctaw, olandeza, lakhota, turca

În limba choctaw dovezile în favoarea inacuzativului sunt prea variate pentru a fi reproduse în întregime aici. Davies (1981a) prezintă argumente bazate pe fenomene de modificare a referinţei („Switch Reference phenomena"), pe condiţia de reflexivizare extrapropoziţională şi pe diverse fenomene distincte implicând marcarea cazuală şi acordul verbal[10]. În conformitate cu analiza efectuată de Davies, limba choctaw contrapune într-un mod fascinant două clase de reguli de marcare cazuală, dintre care nici una nu se referă în exclusivitate la RGs finale. Un tip de regulă de marcare cazuală aparţine nominalelor depline („full"), iar celălalt afixelor de acord verbal impuse de nominalele în discuţie. Ele au următorul efect: (i) un nominal deplin este marcat cazual în funcţie de relaţia sa gramaticală *superioară* („highest") – nominativ dacă guvernează un arc-1 la oricare nivel, „oblic" (nenominativ) în celelalte cazuri – şi (ii) un afix marcând acordul verbal reflectă relaţia gramaticală cea mai *profundă* („lowest") a controlorului acordului. În propoziţiile multistratale aceste reguli creează discrepanţe cazuale sistematice între un nominal de sine stătător şi afixul care marchează acordul său cu verbul. Davies arată că formulările sale sunt valabile pentru întreaga gamă de structuri propoziţionale ale limbii choctaw, incluzând Inversiunea, Antipasivul şi Retragerea („Retreat") de tip 2-3, precum şi propoziţiile monostratale. În mod normal, aceste reguli ar trebui să repereze avansarea inacuzativă, ceea ce se şi întâmplă. Să considerăm mai întâi un 2 dintr-o propoziţie monostratală, „pe mine/mă" din (63). Deoarece acesta guvernează numai un arc-2, *anano* „pe mine/mă" poartă marca cazului oblic (nenominativul) şi impune acordul verbal la acuzativ.

[10] Ilustrări ale acestui fenomen pot fi găsite în cap. 10 în Pelmutter şi Rosen, eds. (1984), deşi lucrarea în discuţie se concentrează asupra construcţiei antipasive din limba choctaw, nu asupra inacuzativului.

(63) Ofi- ya- t an- a- n- o sa- kopoli-tok.
câine–DET–NOM 1– DET–OBL– CONTR 1AC–mușcă–TRECUT
„Câinele *m*-a mușcat".

Distincția predictibilă în cadrul propozițiilor intranzitive este ilustrată în (64). În (64a), marcarea cazuală a lui *anato* indică faptul că relația sa gramaticală superioară este 1, iar acordul verbal că relația sa gramaticală cea mai profundă este 1. Propoziția este monostratală și inergativă. În schimb, în (64b) marcarea cazuală a lui *anato* indică faptul că relația sa gramaticală superioră este 1, iar acordul verbal că relația sa gramaticală cea mai profundă este 2. Astfel, (64b) poate fi identifcată ca o propoziție care conține Avansarea inacuzativă.

(64) a. An-a- t- o hilha- li- tok.
1–DET– NOM– CONTR dansa 1NOM– TRECUT
„*Eu* am dansat".
b. An-a- t- o sa- nayokpa.
1–DET– NOM CONTR 1AC fericit
„*Eu* sunt fericit".

Davies coroborează acest argument cu altele, iar împreună ele situează choctaw pe lista limbilor în care RGs inițiale ale unei propoziții intranzitive pot fi stabilite independent de sens.

În olandeză (Perlmutter 1978a și cap. 3 în Perlmutter și Rosen, eds. 1984) propozițiile intranzitive se divid în două clase. Ele se aseamănă din punct de vedere morfologic, dar diferența transpare în construcția pasivă: (65a) are un corespondent pasiv impersonal, iar (66a) nu are nici unul:

(65) a. De kinderen lachen altijd.
„Copiii râd întotdcauna".
b. Er wordt altijd door de kinderen gelachen.
„Este întotdeauna luată [problema] în râs de copii".

(66) a. De kinderen groien altijd erg snel.
„Copiii întotdeauna cresc foarte repede".
b. *Er wordt altijd door de kinderen erg snel gegroeid.
„Este întotdeauna crescut foarte repede de copii".

Corpusul bogat de date furnizat de Perlmutter (1978a) indică cu claritate că cele două clase prezintă anumite asemănări, din punct de vedere semantic, cu clasele corespunzătoare din alte limbi. Este destul de dificil de respins, din capul locului, ideea că acest contrast se întemeiază, într-un fel sau altul, pe inergativitate inițială *versus* inacuzativitate. Perlmutter (1978a) susține această interpretare invocând o generalizare la care ajunge pe căi independente, Legea unicității avansării la 1 („the 1-Advancement Exclusiveness Law"), care

stipulează că nici o propoziție nu poate conține mai mult decât o singură avansare la 1. RR asociată cu (66b) ar viola necesarmente această lege dacă nu ar conține un 1 inițial. Stratul de la care pornește un pasiv, fie personl, fie impersonal, trebuie să conțină un arc-1. În consecință, RR a lui (66b) ar trebui să conțină *avansarea inacuzativă*, iar apoi avansarea asociată cu pasivul impersonal (elementul avansat fiind nominalul gol [„dummy"], realizat ca *er*). Coocurența acestor două avansări la 1 ar avea drept consecință negramaticalitatea lui (66b), dar o asemenea violare nu s-ar produce în RR a lui (66a) dacă aceasta are un arc-1 inițial. Argumentul este complicat tocmai fiindcă se bazează pe o rețea deasă de fapte interconectate, din limbi diferite, care deocamdată nu pot fi explicate pe nici o altă cale. Voi presupune că și în situația în care legea propusă ar urma să fie revizuită, o versiune nouă a ei ar mai putea explica contrastul dintre (65) și (66) tot pe baza distincției dintre inergativitatea inițială și inacuzativitatea inițială. Voi considera, deci, Pasivele impersonale din olandeză drept elemente cu rol de diagnostic al acestei distincții.

În lakhota, o limbă siouană, există două seturi de mărci ale persoanei a căror distribuție este descrisă în termeni semantici de Boas și Deloria (1941) și studiată mai târziu, în lumina ipotezei inacuzative, de Williamson (1979). Într-o propoziție monostratală tranzitivă, 1 este înregistrat de o marcă aparținând unui set, iar 2 de o marcă din celălalt set, pe care le voi numi „nominativ" și „acuzativ":

(67)	a-	ma-	ya	phe
	LOC	1	2	ai lovit
		AC	NOM	

„Tu m-ai lovit".

Într-o propoziție intranzitivă există o singură marcă a acordului, care în anumite cazuri este nominativ, ca în (68a), iar în altele acuzativ, ca în (68b):

(68) a. wa- cheye
1 plânge
NOM
„Eu plâng".

b. ma- haske
1 înalt
AC
„Eu sunt înalt".

Williamson susține că (68a) are un 1 inițial, iar (68b) un 2 inițial. În plus, ea caută să stabilească dacă o abordare strict semantică ar fi, de asemenea, operantă. Concluzia este identică cu aceea privind auxiliarele din italiană (§2.1): descrieri pe baza unor noțiuni precum „activ", „cunoscător", „agentiv", „stativ"

ar conține mult adevăr, dar ar fi ocazional inoperante, indicând că sintaxa limbii lakhota nu este direct sensibilă la nici una dintre aceste categorii.

În turcă, un diagnostic al inacuzativității inițiale e dat de Özkaragöz (1980), pe baza fenomenului Equi din construcția gerundivă, marcată de *-ArAk* „în timp ce" (Equi se referă la suprimarea nominalului într-o propoziție dependentă în urma identității lui cu nominalul controlor din propoziția matriceală [n. trad. – Ș. O.].) 1 final al propoziției gerundive cu *-ArAk* este întotdeauna o Equi victimă și trebuie să fie controlat de un 1 final în propoziția matriceală. Dar pe lângă aceasta, susține Özkaragöz, mai trebuie îndeplinită o condiție: o cuplare reușită a Equi-victima cu Equi controlorul poate avea loc numai dacă ambele poartă aceeași RG *inițială*. După citarea unor exemple conținând Pasivul într-un strat superior, profund sau în ambele straturi, Özkaragöz se ocupă de propozițiile intranzitive, care ilustrează contraste precum cele din (69). Termenul inițial al verbului „a juca" reușește să se cupleze cu acela al lui „a cânta" din (a), dar nu cu acela al lui „a aluneca" din (b):

(69) a.	Kiz	oyna-y- arak	șarki söyle-di	
	fată	juca-GL-în timp ce	cânta	-TRECUT
	„Fata, în timp ce se juca, cânta".			
b.	*Kiz	oyna-y- arak	kay	-di.
	fată	juca-GL-în timp ce	aluneca	-TRECUT
	„Fata, în timp ce se juca, alunecă".			

Fenomenul *-ArAk* împarte propozițiile intranzitive în două clase, cu aproximație după aceleași criterii semantice ca în cazul celorlalte limbi. Özkaragöz demonstrează că termenul nuclear se comportă ca un 1 inițial într-una dintre clase, și ca un 2 inițial în cealaltă. În turcă, deci, ca și în celelalte limbi pe care le-am citat, RGs dintr-o propoziție intranzitivă pot fi atestate printr-un test sintactic, independent de sens.

2. 6. Relevanța potențială a datelor

Alături de studiile în discuție mai sunt și altele care indică același lucru, notabile fiind cercetările lui Harris (1981, 1982) asupra limbii georgiene, ale lui Gerdts (1980, 1981) asupra limbii halkomelem și datele desprinse de McLendon (1978) din limba pomo de est, interpretate de Perlmutter (sub tipar).

Prima semnificație a acestor studii constă în aceea că ele sprijină ipoteza inacuzativă și subliniază insuficiența modelelor sintactice care nu o pot incorpora. Modelele sintactice trebuie să poată da seama, într-o manieră sau alta, de statutul de 2 al elementului inacuzativ avansat. S-ar putea crede, totuși, că

generalizările despre statutul de 2 inițial sau 1 inițial pot fi suplinite de generalizări cu privire la categoriile semantice, care ar putea apoi servi drept parte componentă a aparatului unei teorii sintactice. O asemenea concepție, reformulată, stipulează că, în principiu, se poate descoperi un anumit set de categorii semantice care să conțină elemente echivalente, sub raport extensional, unei relații gramaticale inițiale. A susține așa ceva înseamnă a susține validitatea Ipotezei alinierii universale.

Dar studiile sunt relevante și dintr-un alt unghi: puse la un loc, ele constituie un teren pentru testarea Ipotezei alinierii universale. Comparând rezultatele din mai multe limbi, putem stabili cu claritate dacă este adevărat că o pereche de propoziții intranzitive sinonime este întotdeauna identică în ceea ce privește inergativitatea inițială *versus* inacuzativitatea, fapt pe care îl incumbă Ipoteza alinierii universale.

3. Interfața dintre rolurile semantice și relațiile gramaticale inițiale

Chiar și în cadrul corpusului restrâns de date pe care îl întrebuințez, există dovezi ample privind imposibilitatea de a se susține Ipoteza alinierii universale. În cazul unor perechi precum (70a, b), punctul cheie îl reprezintă faptul că straturile inițiale pot fi stabilite prin teste sintactice, independent de sens. Descoperim că „a muri" are un 1 inițial în choctaw, dar un 2 inițial în italiană:

				Termen inițial
(70) a.	Choctaw			Termen inițial
	Illi-li-		tok kiyo.	(1)
	muri 1		TRECUT nu.	
	NOM			
	„Nu am murit".			
b.	Italiană			
	Non	sono	morto.	(2)
	nu	eu-sunt	mort	
	„Nu am murit".			

Un critic ar putea obiecta că metoda este naivă deoarece ignoră posibilitatea că (70a, b) s-ar putea să nu fie sinonime. Conceptul de „a muri" are desigur rezonanțe diferite în diferite comunități culturale și religioase. Este posibil ca în cultura chocktaw „a muri" să fie conceput ca *un pas pe care îl fac*, mai degrabă decât ceva ce *mi se întâmplă mie*, caz în care s-ar putea pretinde că cele două nominale din (70) nu îndeplinesc același rol semantic. Să luăm, însă, un concept mai banal, anume „a transpira". În cazul acestui predicat, termenul nuclear inițial este un 2 în choctaw, dar un 1 în italiană:

(71) a. Choctaw (2)
Sa- laksha.
1 am transpirat
AC
„Am transpirat".
b. Italiană (1)
Ho sudato.
„Am transpirat".

Desigur, ar fi cu mult mai dificil de argumentat că acest contrast sintactic provine din vreo diferență subtilă între sensul lui (71a) și (71b). Această pereche, precum și altele care vor urma, sugerează că nu se poate impune o grilă clasificatorie asupra rolurilor semantice în scopul reperării RGs inițiale.

3. 1. Controlul prin protagonist

De aici încolo voi cita diverse deficiențe marcând un tipar general de *asemănare* între limbi. Deși observația mea se bazează pe discrepanțele existente, asemănările prezintă și ele un interes major, deoarece deocamdată nu există nici un mijloc de delimitare sau explicare a extinderii lor. O primă încercare de a descrie aceste asemănări este setul de categorii semantice propus de Perlmutter și Postal în prezentarea Ipotezei alinierii universale (vezi cap 3 în Pelmutter și Rosen, eds. 1984). Deși combatem, aici, pretenția de universalitate a acesteia, cadrul propus de ei exprimă corect *tendințele* interlingvistice atestate privind asocierea anumitor semnificații cu inergativitatea inițială, iar a altora cu inacuzativitatea inițială. Îl voi întrebuința, de aceea, drept cadru convenabil pentru citarea contraexemplelor la asemenea tendințe.

În primul rând, Perlmutter și Postal emit ipoteza că o condiție universal suficientă pentru ca o propoziție intranzitivă să fie inergativă este calitatea volițională a acțiunii sau (împrumutând o expresie de la McLendon 1978) „controlul prin protagonist" („protagonist control"). Și invers, absența controlului exercitat de protagonist s-ar asocia cu inacuzativitatea inițială, exceptând clasa predicatelor speciale ce denotă procese corporale, care vor fi discutate separat (§ **3. 2.**).

În olandeză, linia de demarcație dintre cele două clase de propoziții intranzitive constatate pare într-adevăr a manifesta o sensibilitate instantanee la controlul de către protagonist. Cum arată Perlmutter și Postal, același verb este deseori suficient de flexibil, asumându-și sau un sens volițional, ca în (72a), sau unul nevolițional, ca în (72b):

(72) a. De nieuwe acteur is in het tweede bedrijf op het juiste ogenblik gevallen.
„Noul actor a picat la momentul potrivit în actul doi".
b. Twee mensen zijn uit de venster van de tweede verdieping gevallen.
„Doi oameni au căzut [picat] de la fereastra etajului doi".

Forma stratului inițial diferă în funcție de aspectul volițional al acțiunii. Dacă se acceptă drept test diagnostic pasivul impersonal, atunci „a cădea (deliberat)" selectează un 1 inițial, iar „a cădea (accidental)" un 2 inițial:

(73) a. In het tweede bedrijf werd er door de nieuwe acteur op het juiste ogenblik gevallen. (1)
*„În actul doi a fost picat de noul actor la momentul portivit". (propoziție inacceptabilă în română, dar acceptabilă în olandeză [n. trad. – Ș. O.])
b. *Er werd door twee mensen uit de venster van de tweede verdieping gevallen. (2)
*„A fost căzut de doi oameni de la fereastra etajului doi".

O bogăție de exemple de acest gen (vezi cap. 3 în Perlmutter și Rosen, eds. 1984) sugerează că în cadrul propozițiilor intranzitive în olandeză există o corelație directă între controlul prin protagonist și inergativitatea inițială.

Nu toate limbile se comportă însă, în această privință, ca olandeza. O structură atestată indică irelevanța rolului de control al protagonistului pentru categoria generală de verbe intranzitive, dar, în mod excepțional, acesta își păstrează relevanța în cazul unor verbe izolate. Davies (1981a) afirmă că un asemenea fenomen are loc în limba choctaw, unde „a cădea" se numără printre puținele verbe afectate:

(74) a. Sa- ttola -tok. (2)
1 cădea TRECUT
AC
„Am căzut".
b. Ittola-li- tok. (1)
cădea 1 TRECUT
NOM
„Am căzut (intenționat)".

Faptele citate de McLendon (1978) sugerează că același lucru este valabil și în cazul limbii pomo de est. De asemenea, în italiană rolul de control al protagonistului afectează RGs inițiale numai excepțional, implicând un număr restrâns de verbe. *Durare* „a dura" este un asemenea exemplu: (75a), exprimând ideea că Turchi „a reușit să reziste", prezintă un 1 inițial, în timp ce (75b), unde sensul este nevolițional, prezintă un 2 inițial:

(75) a. Turchi ha durato due anni in carica. (1)
„Turchi a stat („a reuşit să reziste") doi ani în funcţie".
b. Il processo è durato sei mesi. (2)
„Procesul a durat şase luni".

Dar, într-un sens mai general, rolul de control al protagonistului este irelevant. *Cadere* „a cădea" cere întotdeauna un 2 iniţial, independent de agentivitate, lucru valabil şi pentru *intervenire* „a interveni".

(76) a. Luigi è caduto apposta. (*ha) (2)
„Luigi a căzut intenţionat".
b. Luigi è intervenuto allo scopo di difenderci. (*ha) (2)
„Luigi a intervenit cu scopul de a ne apăra".

În schimb, *fischiare* „a fluiera" prezintă un 1 iniţial indiferent dacă e vorba de o persoană sau un ibric. Există, în italiană, multe predicate nevoliţionale care au un 1 iniţial, precum cele din (77), oricare dintre ele contraexemplificând Ipoteza alinierii universale când sunt puse alături de predicatele care le corespund în olandeză:

(77) 1 iniţial dar fără control al protagonistului

ha scintillato	„a sclipit"	ha stormito	„a foşnit"
ha galleggiato	„a plutit"	ha vacillato	„s-a clătinat"
ha cigolato	„a scârţâit"	ha schiumato	„a spumegat"
ha torreggiato	„s-a ivit"	ha scarseggiato	„a fost insuficient"
ha puzzato	„a puţit"	ha brillato	„a strălucit"

Lakhota furnizează, de asemenea, contraexemple interesante: Williamson (1979) raportează că în afară de verbele însemnând „a trăi" şi „a locui", chiar şi verbele „a exista" şi „a fi (într-un loc)" se numără printre cele care primesc un 1 iniţial. În choctaw, de asemenea, predicatele existenţiale primesc un 1 iniţial. Este imposibil de susţinut că funcţia de control a protagonistului determină într-o manieră universală, regulată, distincţia dintre inergativitatea şi inacuzativitatea iniţială.

3. 2. Procese ale unui corp animat

Sub acest titlu includem predicate precum „a sforăi", a „sughiţa", „a căsca", „a dormi", „a voma", „a respira", „a strănuta" etc. Perlmutter şi Postal le grupează într-o clasă specială, emiţând ipoteza că ele primesc, în mod universal, un 1 iniţial, chiar dacă acţiunile desemnate sunt nevoliţionale sau manifestă, cel puţin parţial, o asemenea particularitate. Aceasta este situaţia în olandeză, unde „a sforăi" selectează un 1 iniţial, situându-se astfel în afara generalizării privind funcţia de control a protagonistului.

Există nişte corespondenţe interlingvistice interesante privind predicatele din clasa „a sforăi". Desemnarea lor prin sintagma „procese corporale involuntare"

este inadecvată: ea nu ar reuși să disocieze, spre exemplu, „a sforăi" de „a roși", ambele căzând sub incidența acestei categorii. Totuși, italiana, albaneza și olandeza procedează similar, atribuind un 1 inițial lui „a sforăi" și un 2 inițial lui „a roși":

(78)	a.	Mario ha russato. „Mario a sforăit".	(1)
	b.	Agimi gerrhin. NOM sforăie-ACTIV „Agim sforăie".	(1)
	c.	De studenten snoorden he hele tijd. „Studenții au sforăit tot timpul".	(1)
	d.	Er werd de hele tijd door de studenten gesboord. „Era sforăit de către studenți tot timpul".	
(79)	a.	Mario è arrossito. „Mario a roșit".	(2)
	b.	Agimi skuqet. NOM roșește-MEDIE „Agim roșește".	(2)
	c.	De studenten bloosden vaak. „Studenții au roșit deseori".	(2)
	d.	*Er werd vaak door de studenten gebloosden. „Era deseori roșit de către studenți".	

Din punct de vedere statistic, puținele predicate din (78) și (79) nu sunt semnificative, dar ele pun în lumină ceea ce ar putea deveni un fascinant domeniu de cercetare.

Ceea ce contează aici este că mai putem descoperi în această arie semantică un număr de predicate al căror regim diferă în limbi diferite, ele fiind contraexemple la Ipoteza alinierii universale. Privind verbul „a strănuta", stratul său inițial este inergativ în italiană și olandeză, inacuzativ în limba pomo de est și flexibil în choctaw:

(80) Italiană:	ho starnutito „Am strănutat".	(1)
Olandeză:	Er werd de hele tijd geniesd.	(1)
Pomo de est:	wf' ?éckiya² AC am strănutat „Am strănutat".	(2)
Choctaw:	sa- habishko AC strănuta	(2)
	habishko-li NOM „Am strănutat".	(1)

Mai există discrepanțe și în ceea ce privește sensul verbelor „a sângera", „a suferi", „a-i fi foame", „a-i fi teamă", „a delira, a vorbi în delir":

(81)	Turcă:	kanamak „a sângera"	(2)
	Italiană:	sanguinare „a sângera"	(1)
	Pomo de est:	(nu este citat) „a sângera"	(2)
(82)	Choctaw:	albasha „a suferi"	(2)
	Italiană:	soffrire „a suferi"	(1)
(83)	Choctaw:	hohchafo „a-i fi foame"	(2)
	Lakhota:	lochi „a-i fi foame"	(1)
(84)	Pomo de est:	(nu este citat) „a-i fi teamă"	(2)
	Lakhota:	khopha „a-i fi teamă"	(1)
(85)	Turcă:	sayiklamal „a delira"	(2)
	Italiană:	delirare „a delira"	(1)

Verbele cu sensul „a visa" și „a gândi" par a selecta, de regulă, un 1 inițial (olandeză, italiană, albaneză), dar McLendon le citează pe ambele în clasa opusă în limba pomo de est.

Și în acest caz, informațiile, deși fragmentare, sunt suficiente, totuși, pentru a ilustra că un anumit rol semantic se poate carta pe un 1 inițial într-o limbă și un 2 inițial într-o altă limbă.

3. 3. Verbe de mișcare

Clasa verbelor de mișcare prezintă complicații speciale, derivând din faptul că unele exprimă modul mișcării, iar altele, în esență, doar direcționalitatea sau

rezultatul mişcării[11]. Aceste distincţii pot afecta sintaxa, fapt ilustrat de multe exemple cunoscute. Câteva verbe italiene, precum *correre*, selectează un 1 iniţial când designează o activitate, dar un 2 iniţial în enunţuri privind traiectoria mişcării[12]:

(86) a. Ugo ha corso meglio ieri.
„Ugo a fugit mai bine ieri".
b. Ugo è corso a casa.
„Ugo a fugit acasă".

Aşadar, în plan interlingvistic, când două propoziţii sunt analizate asemănător, există, totuşi, posibilitatea ca rolurile semantice ale participanţilor să nu fie concepute în acelaşi fel.

Chiar şi în această situaţie, verbele de mişcare oferă un număr substanţial de dovezi *prima facie* împotriva Ipotezei alinierii universale. Spre exemplu, predicatele însemnând „a merge", „a ajunge", „a sta" selectează un 1 iniţial în albaneză, dar un 2 iniţial în italiană:

(87) a. Faria shkoi shpejt ne shtepi. (1)
NOM a mers-ACTIV repede spre casă
„Faria a mers repede acasă".
b. Lidia è andata subito a casa. (2)
"Lidia a mers repede acasă".

---

[11] Cum indică Talmy (1972), verbele de mişcare în limbile romanice manifestă o tendinţă pronunţată spre exprimarea direcţionalităţii pure, modul mişcării fiind exprimat printr-un „satelit" al verbului; în engleză se manifestă tendinţa opusă. Spre exemplu:

(i) Italiană: Mario si allontanava furtivamente.
Mario se-îndepărta pe furiş.
„Mario se îndepărta pe furiş".

Engleză: Mario was sneaking away.
Mario se-îndepărta-pe-furiş
„Mario se îndepărta pe furiş".

Mai există, desigur, şi alte tipuri posibile de organizare semantică a verbelor de mişcare. Talmy arată că în limba atsugewi, spre exemplu, rădăcina exprimă *tipul de figură* care se deplasează, în timp ce modul de deplasare şi direcţionalitatea sunt ambele puse pe seama morfemelor „satelite".

[12] Verbe de mişcare precum *correre* „a fugi", al căror auxiliar diferă în funcţie de criteriul amintit, formează un grup sintactic restrâns, din care fac parte *saltare* „a sări", *volare* „a zbura" şi altele. Alături de acestea mai există un număr de verbe ce exprimă direcţionalitatea pură, care selectează numai un 2 iniţial (*uscire* „ieşi" etc.), şi un număr de verbe ce exprimă activităţi, care primesc numai un 1 iniţial (*camminare* „a merge pe jos", *nuotare* „a înota", *viaggiare* „a călători" etc.).

(88) a. Arrita kete mengjes nga Korca. (1)

am sosit-ACTIV astă dimineață din Korce
"Am sosit azi dimineață din Korce".

b. Sonc arrivato stamattina da Korce. (2)
"Am sosit astă dimineață din Korce".

(89) a. Ai rri këtu. (1)
el stă-ACTIV aici
"El stă aici".

b. È restato qui. (2)
È rimasto qui.
"A rămas aici".

Verbul *ia* „a merge" și *ala* „a veni", în choctaw, primesc un 1 inițial, ca și *gelmek* „a veni", în turcă. În italiană însă *andare* „a merge" și *venire* „a veni" primesc invariabil un 2 inițial, lucru valabil și pentru *entrare* „a intra", *uscire* „a ieși" și alte câteva verbe de mișcare. Funcția de control a protagonistului nu are, nici în acest caz, efect:

(90) Luigi è venuto apposta per parlare con te. (*ha) (2)
„Luigi a venit dinadins să vorbească cu tine".

Asemenea discrepanțe între limbi confirmă încă o dată că RGs nu pot fi prezise pornind de la sensurile verbelor. De aici trebuie să tragem concluzia că nivelul sintactic inițial – în gramatica relațională, stratul inițial al relațiilor gramaticale – conține niște informații esențiale care nu sunt recuperabile numai și numai din reprezentarea sensului.

4. Necesitatea relațiilor gramaticale inițiale în reprezentarea sintactică

Lucrarea argumentează că nu există nici un fel de aliniere universală între rolurile semantice și RGs inițiale. Interesul acestei concluzii este dat, în mod egal, atât de ceea ce ea presupune cât și de implicațiile ei pe plan teoretic. Este evident, în această ordine de idei, că nu am putea cerceta deloc problema în discuție și cu atât mai puțin ajunge la concluzia amintită, dacă ne-ar lipsi vreuna dintre următoarele date preliminare: (i) noțiuni interlingvistic viabile de RGs, (ii) un cadru care să ne pună la dispoziție conceptul de RGs inițiale și (iii) dovezi empirice privind faptul că relațiile gramaticale inițiale joacă un rol în gramatică și că ele pot fi identificate prin teste sintactice. Mai jos, voi comenta aspectele în discuție, iar apoi corolarul lor imediat, necesitatea reprezentărilor sintactice multistratale.

4. 1. Posibilitatea formulării întrebării privind Alinierea universală

Gramatica relațională și studiile din această perspectivă au adus, în mod firesc, în centrul atenției întrebarea de la care am pornit (4):

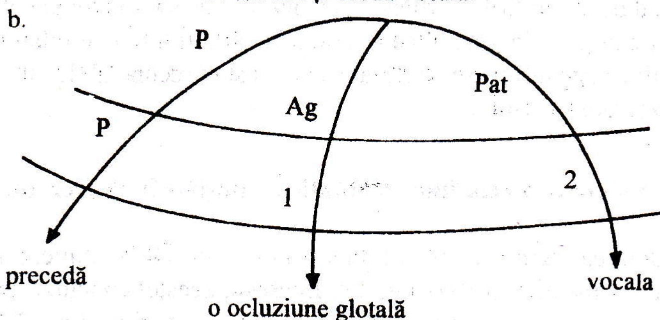
> Întrețin oare RGs inițiale vreun tip de relații regulate, sistematice, cu categorii semantice sau tematice precum Agent, Cunoscător sau Pacient?

Cercetătorul care întrebuințează categoriile gramaticii relaționale trebuie să postuleze RGs inițiale. Sunt foarte rare lucrările în cadrul gramaticii relaționale care postulează relații inițiale bazate numai pe sens. Multe dintre ele au ceva de spus în legătură cu (4), ca un produs auxiliar al analizelor lor sintactice.

În contrast cu acestea însă trebuie să remarcăm că într-un cadru lipsit de RGs inițiale problema pusă în (4) pur și simplu nu se ridică. Să luăm drept exemplu bine cunoscut gramatica cazurilor elaborată de Fillmore, în stadiul ei inițial, unde fiecare propoziție prezintă exact două nivele de structurare. Primul este un nivel semantic în care fiecare nominal exprimă o relație semantică (Agent etc.), iar ultimul un nivel de suprafață al relațiilor gramaticale propriu-zise (Subiect etc.). În scopuri ilustrative, structurile propuse de Fillmore ar putea fi convertite într-o notație diagramatică stratală (ca în cap. 1 în Perlmutter și Rosen, eds. 1984). În acest caz, reprezentările tipice ale unei perechi activ-pasiv ar fi:

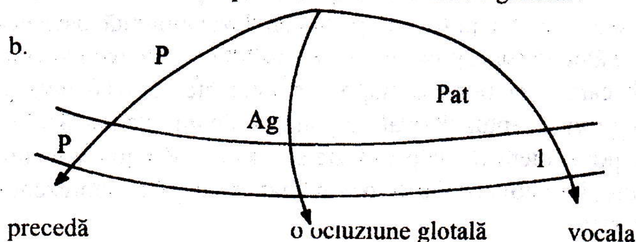
(91) a. O ocluziune glotală precedă vocala.

b.

(92) a. Vocala este precedată de o ocluziune glotală.

b.

Acest cadru nu operează însă deloc o distincţie între rolurile semantice şi RGs iniţiale, motiv pentru care nu poate fi contemplată posibilitatea de a compara cele două seturi. În fapt, echivalenţa lor este presupusă. Acelaşi lucru ar fi valabil, în general, şi în cazul modelelor monostratale sau „cu nivel de suprafaţă" („surfacist"). Gramatica relaţională, pe de altă parte, recunoaşte în RGs iniţiale un concept diferit de rolurile semantice şi nu presupune echivalenţa lor, dar nici nu exclude o asemenea posibilitate.

Aceasta face posibilă formularea întrebării (4).

4. 2. Posibilitatea de a răspunde la întrebarea privind Alinierea universală

Dacă un anumit model face accesibilă sau nu noţiunea de RGs iniţiale contează numai atunci când se demonstrează că această noţiune îndeplineşte un rol în diversele gramatici. Dovezile în acest sens (sau, mai general, necesitatea reprezentărilor multistratale) formează obiectul unui număr crescând de studii pe care nu mi-am propus să le analizez aici[13]. Cu toate acestea, o categorie de

[13] Urmează câteva exemple. Privind RGs iniţiale: Harris (cap. 7 în Perlmutter şi Rosen, eds. 1984) susţine că în limba udi un 1 iniţial controlează acordul verbal. Perlmutter (cap. 1 în Perlmutter şi Rosen, eds. 1984) argumentează că în acheneză acordul verbului se face cu un 1 iniţial. Bell (1976, 1983) susţine că în cazul condiţiilor care guvernează antecedenţa reflexivelor şi Equi controlul în limba cebuano explicaţia trebuie căutată în statutul de 1 iniţial. Alte generalizări au în vedere atât relaţiile gramaticale iniţiale, cât şi pe cele finale: Harris (1981) argumentează că în limba georgiană antecedentul unui reflexiv în *tav-* trebuie să guverneze un arc-1 iniţial şi un arc cu termeni finali. În tiwa de sud, selectarea prefixului de acord verbal e determinată de 1 final, 2 final şi de absolutivul iniţial (Allen şi Franz 1978; Allen, Franz, Gardiner şi Perlmutter, în ms.).

Alte generalizări pot fi formulate prin suprimarea oricărei referinţe la un nivel anume. Wali şi Rosen (în elaborare) argumentează că reflexivele şi „reflexivele emfatice" în marathi se conformează cerinţei ca antecedentul lor să guverneze un arc-1 (la un nivel oarecare), iar Perlmutter (cap. 1, vezi *supra*) produce dovezi în favoarea unei constrângeri similare asupra antecedenţei reflexivelor în rusă. Davies (1981a, 1982) susţine că numărul mare de Ascensiuni ale posesorului („Possessor Ascensions") în choctaw trebuie să guverneze un arc absolutiv (la un nivel oarecare). Regulile deja menţionate privind marcarea cazuală în choctaw (2 . 5.), precum şi regula selectării auxiliarelor în italiană (2. 1.) aparţin, de asemenea, acestui tip general.

Printre lucrările în care se argumentează explicit existenţa RGs la nivele multiple se numără Perlmutter (1981, 1982), Davies (1981b) despre choctaw, Wali şi Rosen (în ms.) despre marathi, Jackson (1981) despre tamilă şi Joseph (1982) despre greaca veche; vezi şi *supra*, cap. 1.

Întreaga literatură dedicată inversiunii este, de asemenea, relevantă pentru problema nivelelor sintactice, deoarece dovezile privind retrogradarea 1–3 conţin întotdeauna probe referitoare la faptul că nominalul inversiunii guvernează nu numai un arc-3, ci şi un arc-1 anterior. Sunt relevante studiile despre pasivele impersonale, deoarece argumentele privind faptul că acestea presupun avansarea de tip 2–1 sunt, totodată, argumente în favoarea unor nivele sintactice

dovezi provin din argumentele în favoarea Ipotezei inacuzative, din rândul cărora am văzut deja câteva.

Am putea afirma, spre exemplu, că, sub raport descriptiv, în italiană se disting două tipuri de propoziții intranzitive, contrastul dintre ele manifestându-se nu numai în Selectarea auxiliarelor,

(93) a. Mario ha improvvisato.
„Mario a improvizat".
b. La notizia è trapelata.
„Știrea a ieșit la suprafață".

ci și, cum observă Perlmutter (1978b), în participiul absolut și în distribuția cliticului partitiv *ne*. Problema o reprezintă găsirea unor generalizări care să dea seamă nu numai de distincția în rândul propozițiilor intranzitive, ci care să cuprindă, de asemenea, toate celelalte tipuri de propoziții. Cum am văzut, soluția este oferită de o analiză în care (93a) are un 1 inițial, iar (93b) un 2 inițial.

Ponderea dovezilor crește atunci când studiile despre Ipoteza inacuzativă sunt luate în evidență global. Se descoperă, astfel, un fenomen recurent:

(i) în diverse limbi există felurite fenomene sintactice în raport de care propozițiile intranzitive se divid în două clase.
(ii) Sub raportul sensului, apartenența la cele două clase prezintă un grad interesant de invarianță între limbi.

Atunci când aceste limbi sunt cercetate individual, Ipoteza inacuzativă este confirmată în fiecare caz. Studiile citate argumentează că dacă straturile intranzitive inițiale sunt de două tipuri, unele având un arc-1, iar altele un arc-2, atunci contrastele sintactice constatate își găsesc justificarea în cadrul fiecărei gramatici.

Aceste descoperiri situează imediat problema Alinierii universale într-o perspectivă empirică, deoarece ele delimitează un corpus în cadrul căruia sensurile pot fi comparate cu RGs inițiale, independent stabilite. Dacă noțiunea de RGs inițiale ar fi doar un simplu artificiu golit de sens în cadrul modelului, fără legătură cu realitatea lingvistică, atunci, desigur, s-ar putea pune întrebarea cu privire la Alinierea universală, dar ea nu ar primi niciodată răspuns. Posibilitatea de a se răspunde la această întrebare este dată de descoperirea faptului că gramaticile oferă, într-adevăr, diagnostice sintactice ale RGs.

---

distincte. Referințe numeroase asupra tuturor acestor probleme se găsesc în Dubinsky și Rosen (1983), o bibliografie indexată a gramaticii relaționale. Pe scurt, această lucrare *nu* trebuie confundată cu o analiză a bibliografiei recente privind necesitatea reprezentărilor multistratale.

4. 3. Semnificaţia răspunsului

Pentru a testa Ipoteza alinierii universale, pot fi examinate perechi sinonime de propoziţii intranzitive care, exceptând situaţiile ad hoc, trebuie să fie privite ca având aceeaşi reprezentare semantică. De regulă, asemenea perechi au, într-adevăr, straturi iniţiale paralele, dar noi am văzut deja un grup considerabil de contraexemple în cadrul căruia un anumit rol semantic, spre exemplu, „eu" din „[eu] transpir", se carteazā pe un 1 iniţial într-o limbă şi pe un 2 iniţial într-alta. Infirmarea Ipotezei alinierii universale are implicaţii serioase asupra elaborării teoriei sintactice, fapt pe care, sper, îl voi clarifica în cele ce urmează.

În perioada anilor '70 nişte publicaţii cu rol important în impunerea orientărilor în cercetarea lingvistică au argumentat că anumite fenomene se pretează mai bine la o abordare interpretativist-lexicalistă („lexicalist-interpretivist") decât la o abordare transformaţională. Drept urmare, un număr de lingvişti au abandonat în mare măsură noţiunea de nivele sintactice şi au optat pentru modele în care (ignorând anumite variante ce nu sunt pertinente aici) reprezentările sintactice constau numai în structuri de suprafaţă. Aceştia doreau să arate că un set de algoritmi poate înlocui componentul transformaţional abandonat, set care poate interpreta o structură de suprafaţă dată sau, cu alte cuvinte, o poate carta pe un alt tip de reprezentare care să fie considerată drept reprezentare a sensului („structură funcţională", „structura argumentului logic", „forma logică").

Modelele care permit asemenea descrieri au două nivele de reprezentare, unul sintactic şi altul semantic. Acelaşi lucru este valabil şi pentru modelele a căror trăsătură comună o reprezintă sistemul de notaţie şi viziunea Gramaticii Montague. Având două nivele, s-ar putea crede că ele pot da seamă de dovezile privind Ipoteza inacuzativă. Statutul de 2 al elementului inacuzativ avansat nu poate fi reperat în reprezentarea sintactică, care este monostratală, dar nivelul semantic, dacă este pus la bătaie, ar putea îndeplini aceeaşi funcţie ca un nivel sintactic. Lucrarea noastră susţine însă că un asemenea expedient nu poate fi valabil, deoarece un nivel sintactic iniţial conţine informaţii nerecuperabile dintr-o reprezentare a sensului.

Modelele monostratale, când sunt confruntate cu dovezile Ipotezei inacuzative, eşuează pe două căi principale. Punctul în care eşuează depinde de aparatul formal întrebuinţat pentru nivelul semantic şi de caracterul mai mult sau mai puţin „pseudosintactic" al acestuia. Într-un anumit tip de formalizare, reprezentarea semantică a unei propoziţii intranzitive constă dintr-un predicat cu un singur argument şi un argument, ca în (95b) şi (96b).

(94) a. John rolled the ball down the hill.
„John a rostogolit mingea în jos pe deal".
b. ((roll'(down'(hill)))(ball'))(John')
„((rostogoli'(în'(jos'(pe'(deal)))))(minge'))(John')

(95) a. The ball rolled down the hill.
„Mingea s-a rostogolit în jos pe deal".
b. (roll'(down'(hill')))(ball')
„(a se rostogoli'(în'(jos'(pe'(deal)))))(minge')"

(96) a. John staggered down the hill.
„John a mers poticnit în jos pe deal".
b. (stagger'(down'(hill')))(John')
„(merge'(poticnit'(în'(jos'(pe'(deal))))))(John')

Formalizări de acest tip nu lasă loc distincției dintre propoziții inițial inergative și inițial inacuzative. Reprezentările semantice ale unei perechi relevante de propoziții în italină ar fi paralele sub raport formal:

(97) a. Mario ha esagerato.
„Mario a exagerat".
b. (exaggerate')(Mario')
„(exagera')(Mario')"

(98) a. La pressione è aumentata.
„Presiunea a crescut".
b. (crește')(presiune')

Deoarece nici reprezentarea sintactică, nici cea semantică nu pot înregistra contrastul dintre cele două tipuri de propoziții intranzitive, nu există nici o speranță să se formuleze regulile care să le distingă pe accestea. Modelele din această categorie nu pot reproduce conceptul de avansare inacuzativă, nici măcar în cazul unei singure limbi luate izolat.

În modelul propus de Bresnan (1978), reprezentările semantice întrebuințează un alt tip de aparat formal, mai „pseudosintactic". De fapt, deși pretind că reprezintă sensul în abstract, ele sunt niște liniarizări în maniera propozițiilor în limba engleză, iar termenii „subiect logic" și „obiect direct logic" sunt introduși (fără comentarii) pentru a desemna argumentele situate înaintea și, respectiv, după predicatul abstract. Un articol lexical cu rol de predicat într-o anumită limbă este însoțit de o listă de contexte sintactice în care apare predicatul (propoziții active, pasive etc.), secundate de instrucțiuni privind modul de recuperare a reprezentării semantice corespunzătoare. Spre exemplu, (99a) este un articol lexical parțial pentru englezescul *sleep* „a dormi". Cât privește latura sintactică, ne spune că *sleep* este subcategorizat să apară fără obiect direct. Cât privește latura semantică, ne spune că interpretarea semantică

trebuie recuperată luând elementul nominal care ocupă poziţia sintactică NP_1 (poziţia de subiect sintactic) şi transformându-l pe acesta în subiectul logic al predicatului primitiv SLEEP. În mod similar, articolul pentru propoziţii active cu *hit* „a lovi" ilustrează faptul că NP_2 (obiectul sintactic direct) trebuie interpretat drept obiectul logic direct al lui HIT.

(99) a. *sleep*: V, [__], NP_1 SLEEP
b. *hit*: V, [__NP], NP_1 HIT NP_2
(Unde NP simbolizează „grup nominal" [n. trad. – Ş. O.].)

Gramatica limbii engleze ar conţine, deci, enunţuri subcategorizatoare pentru *sleep* şi *hit*, dar nu pentru SLEEP şi HIT, acestea fiind entităţi independente ale căror proprietăţi valenţiale sunt, prezumtiv, inerente sensurilor pe care le simbolizează.

Deşi nu ni se spune ce statut trebuie să li se atribuie noţiunilor de „subiect logic" şi „obiect direct logic", este important că există două asemenea relaţii, distincte una de cealaltă, prima situată la stânga predicatului primitiv, a doua la dreapta lui. Pe baza acestora, s-ar putea spera că modelul e capabil să dea seama de ipoteza inacuzativă. Spre exemplu, într-un lexicon al limbii italiene, *russare* „a sforăi" şi *arrossire* „a roşi" ar putea figura ca articole parţiale având următoarea formă:

(100) a. *russare*: V, [__], NP_1 SNORE „SFORĂI"
b. *arrossire*: V, [__], BLUSH NP_1 „ROŞI"

ceea ce ar corespunde faptului că, în termenii gramaticii relaţionale, *russare* primeşte un 1 iniţial şi *arrossire* un 2 iniţial. În cazul regulilor italienei, noţiunea „nominal guvernând un arc-2 iniţial" ar putea fi înlocuită, aşadar, cu noţiunea „nominal interpretat ca *obiect direct logic* în reprezentarea semantică asociată"[14]. Astfel, un susţinător al acestui model va fi probabil de părere că faptele din italiană privind Ipoteza inacuzativă pot fi „tratate în cadrul lexiconului" şi că ele nu constituie dovezi pentru existenţa nivelelor sintactice multiple.

Ceea ce acest cadru nu poate însă explica este clasa faptelor care contravin Ipotezei alinierii universale. În concepţia gramaticii relaţionale, faptele pertinente din italiană sunt explicate susţinând că *russare* selectează un 1 iniţial, *arrossire* un 2 iniţial ş.a.m.d. Dar în cazul lui (100), pentru obţinerea aceluiaşi efect, a trebuit să facem anumite afirmaţii în legătură cu entităţile SNORE şi BLUSH, care nu sunt cuvinte italiene, ci nişte predicate semantice abstracte. În conformitate cu (100), proprietatea lui SNORE „SFORĂI" constă în faptul că

[14] Chiar şi în acest caz, nu este clară maniera în care o generalizare precum (25), regula de selectare a auxiliarelor în italiană, ar putea fi exprimată în asemenea termeni. Să acceptăm, totuşi, că este posibil să continuăm linia principală a argumentului.

argumentul său este un subiect logic (indiferent ce ar fi asta), în timp ce proprietatea lui BLUSH „ROȘI" constă în faptul că argumentul său este un obiect direct logic (indiferent ce ar fi acesta). În același mod, în lexiconul italian, articolele pentru *sudare* „transpira" sau *arrivare* „sosi" trebuie să conțină următoarele informații:

(101) a. *sudare*: V, [__], NP_1 SWEAT „TRANSPIRA"
b. *arrivare*: V, [__], ARRIVE NP_1 „SOSI"

În (101) se codifică faptul că, în termenii gramaticii relaționale, *sudare* selectează un 1 inițial și *arrivare* un 2 inițial. Și de data aceasta se atribuite, totuși, anumite proprietăți predicatelor semantice abstracte SWEAT „TRANSPIRA" și ARRIVE „SOSI". În conformitate cu (101a), dacă o propoziție are sensul „[eu] am transpirat", sensul său este de așa natură încât „eu" ocupă poziția de subiect logic în reprezentarea semantică. În particular, propoziția (71a) din choctaw *salaksha* „[eu] am transpirat" trebuie să aibă o reprezentare semantică în care „eu" să fie subiectul logic. Or, această noțiune nu este potrivită pentru a repera faptele din gramatica limbii choctaw, deoarece, date fiind testele sintactice existente, (71a) este o propoziție inacuzativă în stratul inițial. Să considerăm din nou contrastul dintre (88a) și (88b). Și în acest caz, dacă o propoziție însemnează „[eu] am sosit azi dimineața din Korce", sensul său este de așa natură încât „eu" ocupă poziția de obiect direct logic în reprezentarea semantică – sau cel puțin așa am afirmat în scopul obținerii rezultatelor corecte în italiană. În albaneză însă regula de marcare a diatezei tratează o asemenea propoziție ca fiind inergativă în stratul inițial, fapt care face imposibilă formularea regulii în raport de noțiunea de obiect direct logic.

Inadecvația modelelor monostratale provine din faptul că ele se sprijină pe asumpția că reprezentările semantice pot îndeplini aceleași funcții ca un nivel sintactic inițial. Am văzut că, interlingvistic, rolurile semantice se raportează într-o manieră neîntâmplătoare la RGs inițiale, dar nu prin vreun homomorfism demn de luat în seamă. Concluzia este că reprezentările sintactice inițiale trebuie să conțină un nivel inițial exprimat în termenii gramaticii relaționale, că informația înregistrată la acel nivel are implicații sintactice precise și nu este recuperabilă din nici un fel de nivel semantic sau tematic care s-ar putea postula.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Allen, Franz, Gardiner și Perlmutter, în ms. = Barbara Allen, Donald Franz, Donna Gardiner and David Perlmutter, *Syntactic Levels and Possessor Ascension in Southern Tiwa* (în manuscris).

Allen și Franz 1978 = Barbara Allen and Donald Franz, *Verb Agreement in Southern Tiwa*, în *Proceedings of the Fourth Annual Meeting of the Berkeley Linguistic Society*, Berkeley, University of California. Versiune revizuită: *Advancements and Verb Agreement in Southern Tiwa*, în Perlmutter 1983.

Bell 1976 = Sarah J. Bell, *Cebuano Subjects in Two Frameworks*. Teză de doctorat, MIT. Distribuită de Indiana University Linguistic Club.

Bell 1983 = Sarah J. Bell, *Advancements and Ascensions in Cebuano*, în Perlmutter 1983.

Boas și Deloria 1941 = Franz Boas and Ella Deloria, *Dakota Grammar*, în *Memoirs of the National Academy of Sciences*, vol. 23.

Bresnan 1978 = Joan Brensan, *A Realistic Transformational Grammar*, în *Linguistic Theory and Psychological Reality*, ed. Morris Halle, Joan Bresnan and George A. Miller, Cambridge, MIT Press.

Cardona 1976 = George Cardona, *Subject in Sanskrit*, în *The Notion of Subject in South Asian Languages*, M. K. Verma, Madison, University of Wisconsin.

Davies 1981a = William D. Davies, *Choctaw Clause Structure*. Teză de doctorat, University of California, San Diego.

Davies 1981b = William D. Davies, *Choctaw Subjects and Multiple Levels of Syntax*, în *Perspectives on Functional Grammar*, ed. Teun Hoekstra, Harry van Hulst and Michael Moortgat, Dordrecht, Foris Publications.

Davies 1982 = William D. Davies, *2-3 Retreat, the Notion 'Absolutive', and Levels of Grammatical Relations*, în *Proceedings of the First Annual West Coast Conference on Formal Linguistics*, Palo Alto, Stanford University.

Dubinsky și Rosen 1983 = Stanley Dubinsky and Carol Rosen, *A Bibliography on Relational Grammar through April 1983 with Selected Titles on Lexical Functional Grammar*. Distribuită de Indiana University Linguistic Club.

Gerdts 1980 = Donna Gerdts, *Causal to Object Advancement in Halkomelem Salish*, în *Papers from the Sixteenth Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society*, Chicago, University of Chicago.

Gerdts 1981 = Donna Gerdts, *Objects and Absolutive in Halkomelem Salish*. Teză de doctorat, University of California, San Diego.

Gonda 1951 = J. Gonda,*Remarks on the Sanskrit Passive*, Leiden, E. J. Brill.

Harris 1976 = Alice C. Harris, *Grammatical Relations in Modern Georgian*. Teză de doctorat, Harvard University.

Harris 1981 = Alice C. Harris, *Georgian Syntax: A Study in Relational Grammar*. Cambridge, Cambridge University Press.

Harris 1982 = Alice C. Harris, *Georgian and the Unaccusative Hypothesis*, în „Language", 58, p. 290-306.

Hermon 1981 = Gabriella Hermon, *The Relationship of Meaning and Underlying Grammatical Relations*, în *Proceedings of the Seventh Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, Berkeley, University of California.

Hubbard 1980 = Philip L. Hubbard, *The Syntax of the Albanian Verb Complex*. Teză de doctorat, University of California, San Diego.

Jackson 1981 = Charles H. Jackson, *Multi-Level Syntactic Description: Evidence from Tamil*, University of California, San Diego (în ms.).

Joseph 1982 = Brian Joseph, *Modern Greek Evidence for Multiple Syntactic Levels*. Lucrare prezentată la Ohio Conference on Syntactic Theory, 15 mai 1982.

McLendon 1978. = Sally McLendon, *Ergativity, Case and Transitivity in Eastern Pomo*, în IJAL, 44, p. 1-9.

Napoli 1973 = Donna Jo Napoli, *The Two Si's of Italian. An Analysis of Reflexive, Inchoative and Indefinite Subject Sentences in Modern Standard Italian*. Teză de doctorat, Harvard University. Distribuită de Indiana University Club.

Ostler 1979 = Nicholas Ostler, *Case-Linking: A Theory of Case and Verb Diathesis Applied to Classical Sanskrit*. Teză de doctorat, MIT.

Özkaragöz 1980 = Inci Özkaragöz, *Evidence from Turkish for the Unaccusative Hypothesis*, în *Proceedings of the Sixth Annual Meeting of the Berkeley Linguistic Society*, Berkeley, University of California.

Perlmutter 1978a = David M. Perlmutter, *Impersonal Passives and the Unaccusative Hypothesis*, în *Proceedings of the Fourth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, Berkeley, University of California.

Perlmutter 1978b = David M. Perlmutter, *The Unaccusative Hypothesis and Multiattachment. Italian Evidence*. Lucrare prezentată la Harvard Linguistics Circle, 9 mai 1978.

Perlmutter 1980 = David M. Perlmutter, *Relational Grammar*, în „Syntax and Semantics" 13. *Current Approaches to Syntax*, ed. Edith Moravcsik and Jessica Wirth, New York, Academic Press.

Perlmutter 1981 = David M. Perlmutter, *Functional Grammar and Relational Grammar. Points of Convergence and Divergence*, în *Perspectives on Functional Grammar*, ed. Teun Hoekstra, Harry van der Hulst and Michael Moortgat, Dordrecht, Foris Publications.

Perlmutter 1982 = David M. Perlmutter, *Syntactic Representations. Syntactic Levels and the Notion of Subject*, în *The Nature of Semantic Representation*, ed. Pauline Jacobson and Geoffrey Pullum, Dordrecht, Reidel.

Perlmutter 1983 = David M. Perlmutter, *Studies in Relational Grammar* 1, Chicago, University of Chicago Press.

Perlmutter, în curs de apariţie = David M. Perlmutter, *Multiattachment and the Unaccusative Hypothesis. The Perfect Auxiliary in Italian*.

Perlmutter şi Postal 1977 = David M. Perlmutter and Paul M. Postal, *Toward a Universal Characterization of Passivization*, în *Proceedings of the Third Annual Meeting of the Berkeley Linguistic Society*, Berkeley, University of California. Retipărit în Perlmutter 1983.

Perlmutter şi Postal 1983 = David M. Perlmutter and Paul M. Postal,. *Some Proposed Laws of Basic Clause Structure*, în Perlmutter 1983.

Perlmutter şi Rosen 1984 = David M. Permutter and Carol Rosen, *Studies in Relational Grammar* 2, Chicago, University of Chicago Press.

Rosen 1981 = Carol Rosen, *The Relational Structure of Reflexive Clauses. Evidence from Italian*. Teză de doctorat, Harvard University.

Rosen, în curs de apariţie = Carol Rosen, *Italian Evidence for Optional Subjects and Syntactic Levels*. Prezentată parţial la Seventeenth Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society.

Sridhar 1979 = S. N. Sridhar, *Dative Subjects and the Notion of Subject*, în „Lingua", 49, p. 99-125.

Talmy 1972 = Leonard Talmy, *Semantic Structures in English and Atsugewi*. Teză de doctorat, University of California, Berkeley.

Wali şi Rosen, în ms. = Kashi Wali and Carol Rosen, *Twin Passives, Inversion, and Multistratalism in Marathi* (în manuscris).

Williamson 1979 = Janis Williamson, *Patient Marking in Lakhota and the Unaccusative Hypothesis,* în Papers from the *Fifteenth Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society,* Chicago, University of Chicago.

(În româneşte de Ştefan Oltean)

Department of Modern Languages
Cornell University
Ithaca, New-York